

ως ἐκδιδόμενη ὑπὸ Σαγκόδσκη — Τὰ χρονικά τῆς Πατρίδος, ὑπὸ Κραέδσκη, ὅπου ἀπαντῶνται καὶ πολλὰ ἄρθρα τοῦ Βιλίνσκη. — καὶ Ὁ Σύγχρονος, ὑπὸ Πανάεφ, καὶ ὅπου συνεχῶς γράφουσιν ὁ Νικητέγκο καὶ ὁ Πλετνίεφ.

ΚΑΡΟΛΟΣ Α'.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ.

—ο—

Ὁ Κάρολος Αὐτός, ὅστις ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῷ 1625, εἰκοσιπενταετῆς ὦν τὴν ἡλικίαν, εἶχε λάβει ἀπὸ τῆς φύσεως νοῦν ὀρθότερον ἢ ὁ πατήρ αὐτοῦ Ἰακώβος Αὐτός, ἰσχυροτέραν δὲ θέλησιν καὶ, κληρονομήσας τὰς πολιτικὰς ἐκείνου, περὶ τῆς ἀπολύτου βασιλείας, ἀρχάς, ἦτο πολὺ ἐπιτειδιότερος εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ αὐτὰς ἔργον. Ἦτο δὲ, ὡς ὁ πατήρ, ἐνθερμος ἐπισκοπικὸς καὶ ἠείχετο πολὺ μᾶλλον τοὺς παπιστὰς ἢ τοὺς καθαρὸθρήσκους. Δὲν ἐπιτρέπεται βεβαίως ν' ἀρνηθῶμεν, ὅτι εἶχε τινα τῶν προτερημάτων οὐ μόνον ἀγαθοῦ, ἀλλὰ καὶ μεγάλου ἡγεμόνος· διότι πολλὴ μὲν ἦτο ἡ περὶ τὰ γράμματα καὶ τὴν τέχνην φιλοκαλία αὐτοῦ, ἀξιοπρεπὴς δὲ ὁ τρόπος, ἂν καὶ ὄχι ἐπίχαρις, σκηλίδωτος δὲ ὁ κατ' ἰδίαν βίος. Ἡ κυριώτερα αἰτία τῶν συμφορῶν ὅσας ἔπαθεν ἦτο, ὅτι δὲν περιωρίσθη νὰ ἐπιδῶσθαι τὴν καλλιέργειαν τῆς παμβασιλείας, ἀλλὰ προσέβαλε καὶ τὴν θρησκευτικὴν τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ συνειδήσιν· τὸ πρῶτον ἠδύνατο βεβαίως νὰ κατορθωθῇ, κατ' αὐτὴν τὴν ὁμολογίαν τοῦ φιλελευθερωτέρου τῶν Ἀγγλῶν ἱστορικοῦ, τοῦ Μακωλαίβος, ἐὰν παράλογος θρησκευτικὴ καταδίωξις δὲν προεκάλει τὴν ἐπανάστασιν τῶν Σκώτων, ἀφ' ἧς τοσοῦτον ἀκαταγώνιστον ἐπικουρίαν προσέλαβον οἱ ἄλλως εὐάριθμοι καὶ ἀνίσχυροι ἀντιπολιτευόμενοι τῆς Ἀγγλίας.

Ὁ Κάρολος ἔλαβε τὴν ἀτυχίαν νὰ κληρονομήσῃ, μετὰ τῆς βασιλείας, ἀπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ τὸν πρωθυπουργὸν αὐτοῦ Βούκιγγαμ. Ἦτο δὲ ὁ ὑπουργὸς ἐκεῖνος ἐκ τῶν ἀνδρῶν τῶν πεφυκότων πρὸς τὸ διαπρέπειν μὲν ἐν ταῖς αὐλαῖς, ἀπαρίσκειν δὲ εἰς τὰ ἔθνη· διότι εὐειδὴς ὦν, καὶ οἰηματίας, καὶ μεγαλοπρεπὴς, καὶ τολμητίας, καὶ φίλος μὲν εἰλικρινῆς καὶ θερμὸς, ἐχθρὸς δὲ ἀπλαστός καὶ ἀγέρωχος, ἀνεπίδεκτος ἀρετῆς, ἀνεπίδεκτος δὲ καὶ ὑποκρίσεως, οὐδὲν κοινὸν πρετίθετο περὶ τὴν διαγωγὴν αὐτοῦ συμφέρον καὶ μόνον ἐπεδίωκε τὸ ἀρχειν καὶ τιμᾶσθαι. Τὴν δὲ φιλοδοξίαν ταύτην οὐδεμίαν ἐπακόσμηι κυβερνητικὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ πάθη ἀσέμνα καὶ εὐτελεῖ ἦσαν ὁ μόνος τῶν βαδισουργιῶν αὐτοῦ σκοπὸς· καὶ διὰ νὰ δελεάσῃ τὰς γυναῖκας ὅσαι ἐλάμβανον τὴν δυστυχίαν νὰ κινήσωσι τὰς ὀρέξεις αὐτοῦ, διὰ

νὰ καταβάλλῃ δὲ τοὺς ἀντιπάλους, εἰς προφανὴ πολυτάκεις ἐνέβαλε κίνδυνον καὶ βασιλέα καὶ πατρίδα. Τὸ ἔθνος κατέκρινε τὸν ἄνδρα ὡς προαχθέντα μὲν ἀναξίως, προπετῶς δὲ σπαταλοῦντα τὴν βασιλικὴν εὐνοίαν, καὶ ἐθεώρει τὸ κράτος αὐτοῦ ὡς ὕβριν ἅμα καὶ ὡς συμφορὰν.

Ἔργον τοῦ Βούκιγγαμ ἦτο ὁ κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Ἰακώβου ἐκτραγεῖς μετὰ τὴν Ἀγγλίας καὶ Ἰσπανίας πόλεμος. Πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἶχεν ἀποφασισθῇ ὁ γάμος τοῦ Καρόλου μετὰ τινος Ἰσπανικῆς βασιλόπαιδος· ἀλλ' ἐνῶ τὰ πάντα ἦσαν ἑτοιμα πρὸς τέλεσιν τοῦ συνοικεσίου, ὁ Βούκιγγαμ, θεωρῶν τὴν πρὸς αὐτὸν δυσμένειαν τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Ἰσπανίας Ὀλιβαρέζου, καὶ φοβηθεὶς μήπως ἡ σύζυγος τοῦ Καρόλου ἐπαγάγῃ ποτὲ, καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ πρωθυπουργοῦ τούτου, τὴν πτώσιν του, κατέπεισε τὸν ἀσθενὴ Ἰακώβον, οὐ μόνον τὸ συνοικέσιον νὰ διαλύτῃ, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐχθροπραξίας πρὸς τὴν Ἰσπανίαν νὰ περιέλθῃ· ζῶντος δὲ ἐτι τοῦ Ἰακώβου, ἐν ἔτει 1624, εἶχον πεμφθῇ 6000 μὲν ἀνδρῶν εἰς ἐπικουρίαν τῶν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῶν, κατὰ τῆς Ἰσπανικῆς κυριαρχίας, μαχομένων Ὀλλανδῶν, 12000 δὲ ἀνδρῶν πρὸς τοὺς διαμαρτυρομένους τῆς Γερμανίας ἡγεμόνας, τοὺς ἀγωνιζομένους τότε τὸν φοβερόν καὶ περιβόητον τριακονταετῆ πόλεμον κατὰ τοῦ Αὐστριακοῦ οἴκου, ὅστις ἦτο προστάτης μὲν καὶ πρόμαχος τοῦ καθολικισμοῦ, συγγενὴς δὲ καὶ σύμμαχος τοῦ Ἰσπανικοῦ οἴκου. Τὸ τελευταῖον ἐπὶ Ἰακώβου παρλαμέντον εἶχεν ἐγκρίνει προθυμότερα τὸν πόλεμον τούτον, διότι πρὸ πάντων ἀπετροπιάζετο τοῦ νὰ ἱδῇ ἐπὶ τοῦ θρόνου βασιλίδαν καθολικὴν. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ὁ Κάρολος ἐνυμφεύθη ἑτέραν καθολικὴν ἡγεμονίδα, Ἐρρίκιαν, τὴν ἀδελφὴν τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας Λουδοβίκου τοῦ Γ'· τοῦτο ἐψύχρανεν ἐκ νέου τὸ ἔθνος καὶ κατέστησεν αὐτὸ ἐξαρχῆς δύσπιστον πρὸς τὸν νέον βασιλέα. Ὦθεν τὸ πρῶτον παρλαμέντον, τὸ συγκροτηθὲν ὀλίγους μῆνας ἀπὸ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεως τοῦ Καρόλου, ἀντὶ νὰ χορηγήσῃ αὐτῷ τοὺς χρηματικὰς πόρους, ὧν εἶχε χρεῖαν οὐ μόνον ἐνεκα τοῦ πολέμου, ἀλλὰ καὶ ἐνεκα τῶν προσωπικῶν τοῦ Ἰακώβου χρεῶν, τὰ ὅποια συσπασοῦντο εἰς 700,000 λιρῶν, ἀπῆλθον τὴν ἀκριβὴ ἐκτέλεσιν τῶν κατὰ τῶν ἐτεροδοξούντων ποινικῶν νόμων, ἀνεδείχθη ἐν γένει σφόδρα δύστροπον καὶ δὲν ἐψήφισεν αὐτὰ τὰ τελωνικὰ δικαιώματα εἰμὴ δι' ἐν καὶ μόνον ἔτος, ἐνῶ ἀπὸ τοῦ Ἐρρίκου ΣΤου συνήθεια ἐπεκράτησε νὰ ψηφίζωνται ταῦτα ἐράπαξ, δι' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς βασιλείας. Οὕτω λοιπὸν ἐχόντων τῶν πραγμάτων, τὸ προνομιώτερον βεβαίως ἤθελεν εἶσθαι νὰ παύσῃ μὲν ὁ κατὰ τῆς Αὐστρίας ἀγὼν, ὅστις ἄλλως εἶχεν ἀποβῇ ἤδη δυστυχὴς, νὰ μὴν ἀρχίσῃ δὲ παντάπασιν ὁ κατὰ τῆς Ἰσπανίας πόλεμος, ὅστις δὲν εἶχεν ἐτι κρηχθῇ, οὐδ' ἐν Ὀλλανδίᾳ δὲ εἶχε γίνεαι ἐχθροπραξιῶν ἐναρξίς. Ἀντὶ τούτου ὁμοῦς ὁ Βούκιγγαμ, διαλύτας τὸ πρῶτον παρλαμέντον, ἐρρίψεν ἑαυτὸν προπετῶς εἰς τὸν νέον τούτον πόλεμον, πέμψας στρατιὰν κατὰ Γαδείρων, τῶν ὁποίων ὁ λιμὴν ἐβρίθε πλοῖ-

ων ἐχόντων πλούσια φορτία· ἀλλὰ τὸ ἐπιχειρήμα ἀπέτυχε καὶ ἡ ἀχρηματία τῆς κυβερνήσεως κατέστησεν ἀναγκαίαν τὴν συγκρότησιν δευτέρου παρλαμέντου, ἐν ᾧ καὶ περὶ χρημάτων ἀπαιτήσεις ἐτυχον δυσμενετέρας ἔτι ἢ πρότερον ὑποδοχῆς. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς βουλὰς σφοδρὰ προέκυψεν ἀντιπολιτευσις καὶ πικραὶ ἐξετίθεντο κατηγορίαι, ἡ δὲ κάτω βουλή εἰσήγαγε τακτικῶς εἰς δίκην τὸν πρωθυπουργόν. Τότε ὁ Βούκιγγαμ διέλυσε καὶ τὸ δεύτερον παρλαμέντον, ἐφυλάκισε πολλοὺς ἀντιπολιτευομένους βουλευτάς, καὶ Λόρδους, καὶ πολίτας, διέταξε τὴν αὐτογνώμονα τῶν τελωνικῶν δικαιωμάτων εἰσπραξίν, ὡς ἂν ἦσαν ταῦτα ἐψηφισμένα ὑπὸ τῆς βουλῆς, ἐπεχείρησεν ἀναγκαστικὰ δάνεια, ἐπώλησεν ἀλληλοδιαδόχως πολλὰ τοῦ στέμματος κτήματα. μὴ ἀρκούμενος δὲ εἰς ταῦτα πάντα, παρέσυρε τὸν Κάρολον εἰς τρίτον πόλεμον. Ἡ Ἀγγλία ἅπασα ἐγίνωσκεν, ὅτι ἐνοχος τῆς νέας ταύτης τῶν πραγμάτων δυσχερείας ἦτο ὁ Βούκιγγαμ. Διότι ὅτε πρὸ διετίας ἐξεπέμφθη, διὰ νὰ συνοδεύσῃ ἀπὸ τῆς Γαλλίας εἰς Λονδίνον τὴν Ἐρρίκιαν, εἶχε ρίψει τοὺς αὐθόεις αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῆς νέας τῆς Γαλλίας βασιλίδος Ἀννης, ἥτις ἦτο ἀδελφὴ πρεσβυτέρου τῆς Ἰσπανικῆς ἐκείνης ἡγεμονίδος, τὴν ὁποίαν ἐμαλλε πρότερον νὰ λάβῃ σύζυγον ὁ Κάρολος. Θρόνων δὲ, ἀπὸ πείρας μακρᾶς καὶ πολυχρότου, εἰς τὴν ἀκαταγώνιστον αὐτοῦ παρὰ ταῖς γυναικῖν ἐπιτυχίαν, ἐνόμισεν, ὅτι εἰσακούεται εὐμενῶς ὑπὸ τῆς βασιλίδος καὶ ἐτόλμησε νὰ διακινώσῃ μάλιστα εἰς αὐτὴν σκανδαλωδέστατα τὸν ἔρωτα αὐτοῦ. Ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Γαλλίας *Ριχελιεύς*, μαθὼν ταῦτα, ἀπηγόρευσε εἰς τὸν Βούκιγγαμ τοῦ νὰ ἐπανέλθῃ ποτὲ εἰς τὴν Γαλλίαν· ὁ δὲ, ἐνόμισεν ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐκδικηθῇ τὴν ὕβριν ταύτην ἀποχωρῶντως εἰμὴ διὰ πολέμου καὶ κατέπεισεν εἰς τοῦτο εὐχερῶς τὸν Κάρολον. Εὐχερῶς δ' εὐρέθη καὶ ἡ πρόφασις τοῦ πολέμου τούτου. Ἡ Γαλλικὴ κυβέρνησις εἶχεν ἀποφασίσει τότε νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τῶν διαμαρτυρομένων αὐτῆς ὑπηκόων τὸ κυριώτατον αὐτῶν φρούριον, τὴν *Ροχέλλαν*, καὶ ἐπειδὴ γνωστὸς ἦτο ὁ ὑπὲρ τῶν διαμαρτυρομένων ζήλος τοῦ Ἀγγλικοῦ ἔθνους, ἠλπίζετο, ὅτι θέλει ἐνθουσιωδῶς ἐπιδοκιμάσει ἀγῶνα ἐπιχειρούμενον πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν καταθλιβομένων ἐκείνων ὁμοθρήσκων. Ἀλλ' αἱ ἐλπίδες αὗται ἀπέβησαν φροῦσαι, διότι γνωστὸν ἐπίσης ἦτο τί εἶχε συμβῇ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος. Ὁ βασιλεὺς εἶχε πέμψει τότε πολεμικὰ πλοῖα εἰς ἐπικουρίαν τῆς Γαλλικῆς αὐλῆς κατὰ τῶν συμμάχων τῆς Ἰσπανίας Γενουαίων, ὁ δὲ *Ριχελιεύς* ἠθέλησε νὰ μεταχειρισθῇ τὰ πλοῖα ταῦτα κατὰ τῆς *Ροχέλλας*. Ἐν τῷ ᾧ οἱ ναῦται Ἀγγλοὶ παρωξύνθυσαν, καὶ συντάξαντες δῆλωσιν διαλαμβάνουσιν, ὅτι, παρὰ νὰ πολεμήσωσιν ὁμοθρήσκους, προτιμῶσι νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν διὰ νὰ ἀπαγχονισθῶσι· αὐτόθι ἕνεκα τῆς παρακοῆς αὐτῶν, παρενέβαλον τὸν δῆλωσιν ταύτην ἐντὸς τῆς ἱερᾶς γραφῆς τοῦ ναυάρχου. Καὶ ὁ ναύαρχος Πεννιγκτὼν εἶπεν, ὅτι ἔχουσι δίκαιον, ἀλλ' ὑπέστη ἅπασαν τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως, ὅστις ἠξίωσεν, ὅτι ἡ Γαλλία ἠδύνατο νὰ μεταχειρισθῇ κατὰ τὸ δοκοῦν τὰν ναυτικὴν ἐκεί-

νην μοῖραν καὶ ὅτι οἱ ναῦται πρέπει νὰ τιμωρηθῶσιν. Ὅταν λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι εἶδον τὸν Βούκιγγαμ αὐτὸν ἀναλαβόντα τὴν ναυαρχίαν τοῦ στόλου τοῦ ἐν ἔτει 1627 ἐκπεμφθέντος εἰς ἐπικουρίαν τῶν ἐν *Ροχέλλᾳ* Ὑγωνιτῶν (δηλαδὴ διαμαρτυρουμένων), παντάπασιν δὲν ἐπίστευαν ὅτι πρόκειται περὶ τῶν συμφερόντων τῆς θρησκείας. Τὸ δὲ χεῖριστον, ἐν τῇ ἐπιχειρήσει ταύτῃ, ὁ δούξ ἀπέδειξε μὲν τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, πολὺ δὲ μᾶλλον τὴν ἀνεπιτηδεϊότητα· ἡ ἐφοδος κατὰ τῆς νήσου *Ρέας*, τῆς προκειμένης τοῦ λιμένος τῆς *Ροχέλλας*, ἀπέτυχεν ὀλοτελῶς, δις χίλιοι δὲ Ἀγγλοὶ ἐθυσιάσθησαν εἰς τὴν ἀτάσθαλον κουρότητα τοῦ ἀνδρός ἐκείνου, ὅστις ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν κατ' τησχυμένους παρὰ πᾶσιν, ἐκτὸς παρ' ἑαυτῷ, διότι ἦτο ἐπίσης φαιδρὸς ὅσον ὅταν ἀπῆλθε καὶ κατώρθωσε μάλιστα νὰ τύχῃ παραμυθίας παρὰ τῷ βασιλεῖ, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἐγκατελείφθη ἀνεπικρόρητος.

Ἀλλ' ἐν τούτοις πρὸ καιροῦ ἡ Ἀγγλία δὲν εἶχε πάθει πληγὴν τοσοῦτον βαρεῖαν. Εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ εἰς τὰς πόλεις, πολυάριθμοι οἰκογένειαι, ἀγαπώμεναι καὶ τιμώμεναι ὑπὸ τοῦ ἔθνους, ἐπενθηόρου. Ἡ ἀγανάκτησις ἦτο κοινή. Ἐπῆλθον δὲ καὶ ἕτεροι συμφοραὶ, διότι τὸ ἐμπόριον, καταδιωκόμενον ὑπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ἐνεκρώθη· τὰ πλοῖα ἔμενον ἀργὰ εἰς τοὺς λιμένας, καὶ ἀφ' ἡμέρας εἰς ἡμέραν ὀργὴ κοινὴ συνῆπτε, διὰ δεσμοῦ ἀόρηκτου, κατὰ τῆς κυβερνήσεως, τοὺς κατωτέρους εὐπατρίδας, τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων, τὸ ἔθνος σύμπαν. Ὁ Βούκιγγαμ, ὅσω ἀλαζὼν καὶ ἂν ἦτο, ἠθάνθη τὸ θᾶρος τῆς ἐθνικῆς ταύτης ἀπεχθείας καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ αὐτοῦ· παρεκτὸς τούτου, ὑπῆρχε καὶ χρημάτων κατεπίγουσα ἀνάγκη, ἅπαντες δὲ οἱ τρόποι τῆς αὐτογνώμονος εἰσπραξέως εἶχον ἐξαντληθῇ. Ὅθεν ὁ *Ροβέρτος Κόττων*, ὁ μετριώτερος τῶν ἀντιπολιτευομένων, προσεκλήθη εἰς τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον. Εἰπόντος δὲ αὐτοῦ, ὅτι ἀνάγκη νὰ θεραπευθῶσι τὰ δίκαια τοῦ ἔθνους παράπονα, ὅτι ἀνάγκη νὰ συγκροτηθῇ νέον παρλαμέντον, καὶ ἀνακαλέσαντος τοὺς λόγους τούτους τοῦ Λόρδου Βουρλαινίου πρὸς τὴν βασιλίδαν *Ἐλισάβετ*· «καρδίτατε τὰς καρδίας αὐτῶν καὶ θελέτε ἔχει τὰ θαλάντια καὶ τοὺς βραχίονάς των,» ὁ βασιλεὺς ἐδέχθη τὴν γνώμην, αἱ φυλακαὶ, εἰς τὰς ὁποίας ἡ κυβέρνησις εἶχε ρίψει τοὺς ἀντιπολιτευομένους, ἠνεώχθησαν καὶ τὸ τρίτον Παρλαμέντον συνεκλήθη, τῇ 17 Μαρτίου 1628.

Ἀλλὰ ἡ φρόνησις δὲν χαίρει διατρίβουσα ἐν ἡμῖν εἰμὴ ὅταν ἡμεῖς αὐτοὶ τὴν προσκαλέσωμεν ἐπὶ τούτῳ, οὐχὶ ὁράκις ὑπὸ ἀλλοτρίων προσαχθῇ χειρῶν. Ὁ λόγος τὸν ὁποῖον, κατὰ συμβουλὴν τοῦ Βούκιγγαμ, ὁ βασιλεὺς ἐξεφώνησεν ἐπὶ τῆς ἐνάρξεως τοῦ παρλαμέντου, ὑπῆρξεν ἐπίσης ἀτοπος ὅσον καὶ ἡ ἐπὶ τὴν *Ροχέλλαν* στρατεία. «Κύριοί μου, εἶπεν ὁ Κάρολος, ἔκα-» «στος ἄς πράξῃ τοῦ λοιποῦ κατὰ συνειδήσιν. Ἐὰν» «παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν, δυστροπήσαντες, δὲν μὲ» «χορηγήσετε, ὅσα ἀπαιτοῦσι σήμερον αἱ ἀνάγκαι τοῦ» «κράτους, ἐὰν δὲν ἐκπληρώσετε τὸ καθήκόν σας, τὸ» «ἐμὸν καθήκον θέλει μὲ ἀναγκάσει νὰ καταφύγω εἰς» «τούς ἄλλους τρόπους, ὧν εἰμί παρὰ Θεοῦ κάτοχος,

«ἵνα σώσω τὴν ἀπὸ τῆς μωρίας τινῶν ἀνθρώπων κινδυνεύουσαν πολιτείαν. Μὴ νομίζετε ὅτι σὰς ἀπειλῶν δὲν καταδέχομαι νὰ ἀπειλήσω εἰμὴ τοὺς ὁμοίους μου· οἱ λόγοι μου εἶναι ἀπλῆ παραίνεσις ἐκαίνοις εἰς τὸν καὶ ἡ φύσις καὶ τὸ καθήκον ἀνέθεντο τὴν ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας εὐημερίας καὶ σωτηρίας φροντίδα. Ἐλπίζω δέ, ὅτι ἡ παροῦσα ὑμῶν διαγωγή θέλει μὲ καταπίσει νὰ θεωρήσω εὐλόγους τὰς προλαβούσας συμβουλὰς, καὶ ὅτι, λαμβάνων ἀπορροαὶς εὐγνωμοσύνης παρ' ὑμῶν, θέλω ἐνθαφρυνθῆ εἰς τὸ νὰ σὰς προσκαλῶ ὑπολλάκις περὶ ἐμέ.»

Ὁ δὲ σφραγιδοφύλαξ, λαβὼν τὸν λόγον μετὰ τὸν βασιλέα, προσέθηκέν. «**Η Α. Μ.**, διὰ νὰ εἰσπράξῃ νέους φόρους, ἐνόμισεν ἀναγκαῖον νὰ ἀποταθῇ εἰς τὸ Παρλαμέντον, ὅχι ὡς εἰς τὸν μόνον ὑπάρχοντα πρὸς τοῦτο τρόπον, ἀλλὰ ὡς εἰς τὸν εὐπρεπέστερον· ὅχι διότι δὲν ἔχει καὶ ἄλλους, ἀλλὰ διότι αὐτὸς συνάδει μᾶλλον πρὸς τε τὴν εὐμενῇ τοῦ βασιλέως διάθεσιν καὶ πρὸς τὴν τῶν ὑπηκόων ἐρεσιν. Ἄν δὲ τυχὸν δὲν ἐπιτύχῃ, ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ σπάθη τοῦ ἐχθροῦ θέλουν μᾶς ἀναγκάσει νὰ βαδίζωμεν ὁδὸν ἐτέραν. Μὴ λητμονῆτε λοιπὸν τὴν παραίνεσιν τῆς Α. Μ. σὰς τὸ ἐπαναλίσσω, μὴ τὴν λητμονῆτε.»

Ἡ βουλὴ δὲν ἐπτοήθη ἀπὸ τῶν ἀπειλῶν τούτων διότι προέβλεπον αὐτῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἄνδρες θαρράλειοι καὶ ἐπιτήδριοι· ὁ Ἐδουάρδος Κόκ, τὸ ἀγλαΐσμα τοῦ δικαστικοῦ κλάδου, περιφανὴς οὐ μόνον ἐπὶ τῇ ἐπιστήμῃ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ τοῦ χαρακτῆρος εὐσταθείᾳ· ὁ Θωμᾶς Οὐεντθόρθιος, ὁ μετέπειτα Λόρδος Στρεφφόρδιος, καὶ διασημότερος ὑπουργὸς τοῦ Καρόλου γενόμενος, τότε δὲ νέος ἔτι ὢν, θερμουργός, εὐγλωττος καὶ πεφυκὼς μὲν πρὸς τὸ ἀρχειν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην φλόδημος μᾶλλον ὢν ἢ φίλαρχος· ὁ Δενζιλίος Ὀλλις, νεώτερος υἱὸς τοῦ Λόρδου Κλάρου, σύντροφος ἐκ παιδῶν τοῦ Καρόλου, ἀλλὰ φίλος τῆς ἐλευθερίας εἰλικρινὴς καὶ μὴ καταδεχόμενος νὰ ὑπηρετήσῃ ὑπὸ ἄνδρα, τοῦ ὁποίου τὸ μόνον προτέρημα ἦτο ὅτι τῆνοιτο παρὰ τοῦ βασιλέως· ὁ Πύμ, σοφὸς περὶ τὴν ἐπιστήμην τοῦ δικαίου, ἰδίως τοῦ δημοσίου δικαίου, πνεῦμα ἀτάραχον καὶ πολμηρόν, δημαγωγὸς ἔμπροσθεν καὶ πλεῖστοι ἄλλοι οἵτινες βραδύτερον ἐπέπρωτο νὰ λάβωσι τοσοῦτον ποικίλας τύχας καὶ νὰ ὑπηρετήσωσι μάλιστα συμφέροντα ἀντίπαλα, πρὸς τὸ παρὸν ὅμως ἦσαν ἡνωμένοι διὰ κοινῶν ἀρχῶν καὶ ἐπιθυμιῶν.

Ἡ βουλὴ ὑπεσχέθη ὅτι θέλει χορηγήσῃ τὰ ζητούμενα χρήματα, ἀλλὰ παρεπονέθη διὰ τὰς ἐπανειλημμένας καὶ αὐτογνώμανας ἐγκυβερνήσεις πολλῶν βουλευτῶν, τῶν ὁποίων τὸ μόνον ἐγκλημα ἦτο· ὅτι συνηγόρησαν ὑπὲρ τῶν δικαίων τοῦ ἔθνους, ἀπήτησεν ὥστε τὸ ἐνταλμα τῆς φυλακίσεως ν' ἀναφέρῃ πάντοτε τὸν λόγον δι' ὃν διατάσσεται ἡ φυλάκισις, ἄλλως δὲ νὰ θεωρῆται ἄκυρον, ἀπήτησεν ὥστε οὐδεὶς φόρος, οὐδὲν δάνειον ἢ ἐκούριον δῶρον νὰ μὴ λαμβάνεται ἄνευ τῆς συνευδοκίσεως τοῦ Παρλαμέντου. Εἰς τοῦτο δὲ συνεφωνήσαν καὶ οἱ Λόρδοι· καὶ ἐπειδὴ ἐπὶ δύο ὅλου μηνῶν ἀνεβλήθη ἡ βασιλικὴ ἐπικύρωσις, ἡ βουλὴ προέβη περὶ τέρω ἔτι καὶ συνέταξε τὸ περίρημον περὶ

δικαίων προβούλευμα, τὸ ὁποῖον εἶναι μὲν γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα **bill of right**, εἶναι δὲ τὸ δεύτερον μέγα δικαιογράφων τῶν Ἀγγλικῶν ἐλευθεριῶν. Τὸ προβούλευμα τοῦτο οὐδὲν καινὸν ἀπήτησεν, ἀλλὰ περιορίσθη εἰς τὸ νὰ ὀρίσῃ μὲν τὰ ἀρχαῖα τοῦ ἔθνους δίκαια ὡς πρὸς τοὺς φόρους, ὡς πρὸς τὰ ἄλλα παντὸς εἶδους δάρεα τῶν περιουσιῶν καὶ ὡς πρὸς τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν, νὰ καταδείξῃ δὲ τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς τὰ δίκαια ταῦτα παρεβιάσθησαν καὶ νὰ αἰτήσῃ θεραπείαν. Ὁ βασιλεὺς κατ' ἀρχὰς ἔγραψεν ὑπὸ τὸ προβούλευμα ἀμφίβολόν τινα ἀπάντησιν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ βουλὴ ἀπήτησε σαφετέραν ἀπόφασιν καὶ ἠτείλητε, τούτου μὴ γενόμενου, νὰ κατηγορήσῃ πάλιν τὸν Βούκιγγαμ, παρέστη ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ Παρλαμέντον καὶ διέταξε νὰ ἐξοβελισθῇ μὲν ἡ προηγουμένη ἀπόκρισις, νὰ γραφῇ δὲ ὁ τύπος τῆς ἐπικυρώσεως διὰ τῶν νενομισμένων Γαλλικῶν λέξεων· **soit droit fait comme est désiré**, ἦτοι κυρωθῇ τὸ ζητούμενον.

Ἡ βουλὴ ἐτήρησε τὴν περὶ τῆς ἐπιχορηγήσεως τῶν χρημάτων ὑπόσχεσιν αὐτῆς· ἀλλὰ τὸ ἐγκριθέν προβούλευμα δὲν καθιέρου εἰμὴ ἀπλῶς ἀρχὰς, τὸ δὲ σπουδαῖον ἦτο νὰ ἐφαρμοσθῶσιν αἱ ἀρχαὶ αὗται, καὶ ἐν τούτοις ὁ Βούκιγγαμ παρέμενεν εἰς τὰ πράγματα, ἡ δὲ κυβερνήσις ἐξηκολούθει εἰσπράττουσα τὰ τελωνικά δικαιώματα, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι ταῦτα δὲν περιλαμβάνονται εἰς τὸν περὶ δικαίου νόμον. Ὅθεν μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ἡ βουλὴ συνέταξεν ἄλλεπαλλήλως δύο νέας παραστάσεις, τὴν μίαν κατὰ τοῦ δουκὸς, τὴν ἄλλην, διὰ νὰ ὀρίσῃ, ὅτι τὰ τελωνικά δικαιώματα, ὡς καὶ πᾶς ἄλλος φόρος, δὲν ἠδύναντο νὰ πληρωθῶσιν εἰμὴ δυνάμει τοῦ νόμου. Ὁ Βασιλεὺς, ἀπολέσας τὴν ὑπομονήν, ἐκήρυξε, περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουνίου, τὴν λῆξιν τῆς πρώτης τοῦ παρλαμέντου συνόδου. Μετὰ τρεῖς δὲ ἐβδομάδας ὁ ἱετρός τοῦ Βούκιγγαμ Λάμβ ἐφρονέυθη ὑπὸ τοῦ ὄχλου ἐν Λονδίνῳ καὶ ἐτσιχοκαλλήθη ἐκθεμα θαλαμβάκων· «**Τίς κυβερνᾷ τὸ κράτος; ὁ βασιλεὺς. Τίς κυβερνᾷ τὸν βασιλέα; ὁ Δούξ. Τίς κυβερνᾷ τὸν Δούκα; ὁ διάβολος. Ἄς προτέχῃ ὁ δούξ, διότι ἄλλως θέλει πάθει χειρὸν τοῦ ἱατροῦ αὐτοῦ.**» Ὁ Βούκιγγαμ παρεσκευάζετο τότε νὰ ἀπέλθῃ μετὰ τοῦ στόλου εἰς Ῥοχέλλαν, κατὰ μὲν τὸ φαινόμενον διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πόλεμον, ἀληθῶς δὲ διὰ νὰ προπαρασκευάσῃ τὴν μετὰ τῆς Γαλλίας εἰρήνην. Ἀλλὰ τὴν 23 Αὐγούστου, ἐνῶ ἐξήρχετο τοῦ δωματίου αὐτοῦ διὰ νὰ ἐπιβῇ εἰς τὴν ἄμαξαν, ἐδολοφονήθη ὑπὸ τοῦ Φέλτωνος, πρώην ὑπολοχαγοῦ τοῦ πεζικοῦ. Ὁ δολοφόνος δὲν ἐφυγεν, οὐδὲ ὑπερασπίσθη ἐαυτὸν, ἀλλ' εἶπεν ἀπλῶς ὅτι ἐθεώρει τὸν δούκα ὡς ἐχθρὸν τοῦ βασιλείου, ὥστεν ὅτι συνενόχους δὲν ἔχει; καὶ ἀπέθανεν ἀτάραχος, ὁμολογήσας ἐν τούτοις ὅτι ἥμαρτεν.

Ὁ Κάρολος ἐταράχθη ἀπὸ τοῦ στυγεροῦ τούτου κακουργήματος καὶ ἠγανάκτησε διὰ τὴν χαρὰν τὴν ὁποίαν ἔδειξεν ἐνεκα αὐτοῦ ὁ ὄχλος. Μετὰ τὴν λῆξιν τῆς συνόδου, ἐπιθυμήσας νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν κοινὴν γνώμην, εἶχε περιστείλει τοὺς ὁπαδοὺς τῆς τυρλῆς εἰς τὴν μοναρχίαν καὶ τὴν ἐκκλησίαν ὑποταγῆς καὶ καταδιδῶξει τοὺς παπιστάς. Ἀλλ' ἤδη, ὀργισθεὶς διὰ τὸν νόμον τοῦ Βούκιγγαμ, ἀπέδωκεν οὐθὲς τὴν εὐνοίαν αὐτοῦ εἰς

τοὺς ἀντιπάλους τοῦ Παρλαμέντου καὶ ἰδίως εἰς τὸν ἐπίσκοπον Λαύδιον, τὸν ὁποῖον διώρισε τότε ἐπίσκοπον Λονδίνου, προσδατούτοις κατέρθωσι νὰ ἀποσπᾷσιν ἀπὸ τῆς ἀντιπολιτεύσεως τὸν λαμπρότερον τῶν ἀρχηγῶν αὐτῆς, τὸν εὐγλωττότερον δὲ τῶν ῥητόρων, τὸν Θωμᾶν Οὐεντουόρθιον, ὅστις, ἀναδειχθεὶς μέλος τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου καὶ φιλόδοξος ὢν καὶ ἀγέρωχος, ἐλάτρευσε ἤδη τὴν ἐξουσίαν περιπαθῶς ὅσον ἄλλοτε εἶχε λατρεύσει τὴν ἐλευθερίαν. Ἐγένοντο δὲ καὶ ἄλλαι λειποταξίαι, ὥστε ὁ Κάρολος, περιστοιχισμένος ἤδη ὑπὸ συμβούλων νέων, ἐμβριθεστέρων, ἱκανοτέρων καὶ εὐπολητοτέρων τοῦ Βούκιγγαμ, εἶδεν ἀρόπως προσεγγίζουσαν τὴν δευτέραν τοῦ Παρλαμέντου σύνοδον.

Ἡ Βουλὴ, ἅμα συνελθοῦσα, κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1629, ἠθέλησε νὰ μάθῃ πῶς ἐγένετο ἡ δημοσίευσις τοῦ περὶ δικαίων νόμου, καὶ ἔμαθεν ὅτι, τὴν ἐπισύσαν τῆς ἀποχωρήσεώς της, κατὰ διαταγὴν τοῦ Βασιλέως, ἀφῆρέθη κατωθεν τοῦ νόμου ἡ γνησία αὐτοῦ ἐπικύρωσις, προσετέθη δὲ ἡ πρώτη ἐκείνη ἀμφίβολος ἀπόκρισις καὶ ἐξηρανίσθησαν πάντα τὰ ἀντίτυπα ὅσα ἐφθασαν νὰ φέρωσι τὴν δευτέραν καὶ ὀριστικὴν ἀπάντησιν. Ἡ Βουλὴ, πιστοποιήσασα τὸ γεγονός, ἐσκώπησεν, ἀλλ' ἡ σιωπὴ της δὲν ἐνέφαινε τὴν λήθην. Ἐπανελάβε δὲ ἀπάσας αὐτῆς τὰς προσβολὰς, διὰ τὴν ἀνοχὴν ἣ ἠξιοῦντο οἱ παπισταί, διὰ τὴν εὐνοίαν τὴν ἀπονειομένην εἰς τοὺς ὁπαδοὺς τῆς τυρλῆς ὑπακοῆς, διὰ τὴν κακὴν διανομὴν τῶν ἀξιοματίων καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν, διὰ τὴν ἰδρυτὴν τῶν ἐξαιρετικῶν δικαστηρίων, διὰ τὴν παραβίασιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἔθνους.

Ὁ Κάρολος ἠγωνίσθη ματαίως ν' ἀποσπᾷσιν ἀπὸ τῆς Βουλῆς τὴν παραχώρησιν τῶν τελωνιακῶν φόρων, ἐφ' ᾧ καὶ μόνῳ εἶχε συγκροτηθῇ ἡ νέα αὕτη σύνοδος. Ἡ Βουλὴ δὲν ἐπέθετο νὰ παραδώτῃ τὸ τελευταῖον τοῦτο, κατὰ τῆς ἐπικειμένης ἀπολύτου ἐξουσίας, ὅπλον αὐτῆς. Διαφημισθέντος δὲ ὅτι ὁ βασιλεὺς μελετᾷ νέαν διάλυσιν, ἐπροτάθη νὰ ψηφισθῇ ἐπανειλημμένη, κατὰ τῆς εἰσπραξείας τῶν τελωνιακῶν φόρων, παράστασις. Καὶ ὁ μὲν πρόεδρος ἀπεποιήθη νὰ καθυποβάλῃ τὴν πρότασιν ταύτην εἰς ψήφωρον, λέγων ὅτι οὕτως διατάχθη ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος. Ἀλλ' ἡ Βουλὴ ἐπέμεινε. Ὁ πρόεδρος τότε ἠγέρθη ἀπὸ τῆς ἑδρας αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ Ὀλλίς καὶ ἄλλοι βουλευταὶ τὸν ἠνάγκασαν διὰ τῆς βίας νὰ καθήσῃ πάλιν, κατισχύσαντες τῶν φίλων τῆς αὐτῆς, οἵτινες ἠγωνίζοντο νὰ τὸν ἀποσπᾷσιν ἀπὸ τὰς χεῖρας των. «Μὰ τὰ πάθη τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸν εἶπεν ὁ Ὀλλίς, θέλει ἐδρεύει ἐν ταῦθα ἐν ὅτῳ» ἡ Βουλὴ αὐδοκῆτη νὰ ἐξέλθῃ — «Δὲν θέλω, δὲν δύναμαι, δὲν τολμῶ» ἐρώναζεν ὁ πρόεδρος. Ἀλλὰ ἡ παραφορὰ τῶν ἀντιπολιτευομένων αὐδένα εἶχεν ἤδη χαλινὸν καὶ ὁ πρόεδρος ἐβιάσθη νὰ καθήσῃ. Ὁ βασιλεὺς, μαθὼν τὸν θόρυβον τοῦτον, διέταξε τὸν ῥαβδοῦχον τῆς Βουλῆς ν' ἀποχωρήσῃ, ἐπερ συνεπήγετο αὐτοδικαίως τὴν παῦσιν πάσης συζητήσεως· ὁ ῥαβδοῦχος ὅμως ὑπεχρεώθη νὰ παραμείνῃ, καθὼς καὶ ὁ πρόεδρος. Ὁ βασιλεὺς ἐπέμψα δεύτερον διαγγελέα, διὰ νὰ γνωστοποιήσῃ τὴν διάλυσιν τοῦ παρλαμέντου. Ὁ διαγγελεὺς, εὐρὼν τὰς θύρας κεκλεισμένας ἔσθωεν, δὲν ἠδυνήθη νὰ εἰσέλθῃ. Ὁ Κάρολος, ἐκμανεὶς ἤδη ὑπὸ τῆς ἀγανακτῆ-

σεως, παρήγγειλεν εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῶν σωματοφυλάκων αὐτοῦ νὰ ῥήξῃ τὰς θύρας. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ, ἡ Βουλὴ εἶχεν ἀπέλθει, ἀφοῦ ἐψήφισα διαμαρτύρησιν, κηρύττουσαν παράνομον τὴν εἰσπραξὶν τῶν τελωνιακῶν δικαιωμάτων καὶ ἀπόφαινομένην ἐν σκότεινῃ προδοσίᾳ πάντα τὴν εἰσπράττοντα τὰ δικαιώματα ταῦτα ἢ καὶ ἀπλῶς συναινούντα εἰς τὸ νὰ πληρώσῃ αὐτά.

Πᾶσα συνδιαλλαγὴ ἦτο ἤδη ἀκατόρθωτος. Ὅθεν, τῇ 11 Μαρτίου 1629, ὁ βασιλεὺς, παραστὰς ἐν τῇ βουλῇ τῶν λόρδων, εἰς ἣν δὲν προτεκλήθη ἡ κάτω βουλὴ, διέλυσε τὸ παρλαμέντον, κατατιταθεὶς τὴν στασιαστικὴν διαγωγὴν τῆς κάτω βουλῆς· δὲν κατεδίκασεν ὅμως ἅπαντα αὐτῆς τὰ μέλη, ἀλλὰ μόνον καταχθονίους τινὰς ἀνδρας, εἰπὼν, ὅτι θέλουσι τιμωρηθῆ. Δι' ἰδιαιτέρας δὲ διακηρύξεως ἀνήγγειλεν εἰς τὸ κοινόν, ὅτι δὲν ἀποστρέφεται μὲν τὰ παρλαμένα, ὅτι ὅμως τοῦλοιποῦ πᾶσα περὶ τῆς προσκλήσεως αὐτῶν ἀπαίτησις θέλει θεωρηθῇ ὡς ὕβρις ἀξιώποιος· ἐπὶ πᾶσιν ἐφυλακίσθησαν ἐννέα μέλη τῆς κάτω βουλῆς, ἐν οἷς καὶ ὁ Ὀλλίς, ὁ πρωτοεργὸς τοῦ τελευταίου κινήματος.

Ὁ Κάρολος, διαλύσας τὴν τρίτην αὐτοῦ βουλὴν καὶ ἀποφασίσας ἤδη νὰ κυβερνήσῃ ἀνευ τῆς συμπράξεως τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους, δὲν ἠθέλει οὐδὲν ἦττον νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν αὐτογνώμονα εἰσπραξὶν ὅλων τῶν φόρων ὅσοι ἀπητοῦντο πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου· ὅθεν ἔσπευσε νὰ εἰρηνεύσῃ πρὸς τε τὴν Γαλίαν (14 Ἀπριλίου 1629) καὶ πρὸς τὴν Ἰσπανίαν (5 Νοεμβρίου 1630), καὶ εἶδεν οὕτως ἐκυτὸν ἀπηλλαγμένον τελευταῖον τῶν τε ἐσωτερικῶν ἀντιπάλων καὶ τῶν ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν.

Ἐπέστησε δὲ τῶν διαφόρων κλάδων τῆς διοικήσεως ἀνδρας συντελεστικούς, ὡς ἐκ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν προτερημάτων αὐτῶν, εἰς τὴν παγίωσιν τῆς παμβασιλείας. Ὁ Θωμᾶς Οὐεντουόρθιος, ὁ βαθυμυδὸν καὶ κατ' ὀλίγον εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Λόρδου Οὐεντουόρθιου καὶ τοῦ Κόμητος Στραφφορδίου προαχθεὶς, ἀνὴρ πλείστην μὲν ἔχων περὶ τὸ πράττειν ἐπιτηδειότητα, δεινὸς δὲ περὶ τὸ λέγειν καὶ μέγας τὸ φρόνημα, ἀλλὰ τὸν χαρακτῆρα τραχὺς καὶ φίλαρχος, εἰσηκούετο μάλιστα παρὰ τῷ βασιλεῖ ὡς πρὸς τὰ πολιτικά καὶ τὰ στρατιωτικά πράγματα. Διατελέσας, ὡς προείρηται, εἰς τῶν ἐπιφανεστέρων ἀρχηγῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἐμίσει ἤδη, ὡς ἀληθὴς ἀποστάτης, τοὺς ἀνθρώπους τοῦς ὁποῖους ἐγκατέλειπε καὶ γινώσκων κάλλιστα τὰ αἰσθήματα, τὰς δυνάμεις καὶ τὴν πολιτικὴν τῶν πατριῶν, εἰς τὰς ὁποίας πρὸ μικροῦ ἐτι ἀνῆκεν, ἐμελέτησε βούλευμα μέγα καὶ ἀριστα νοσημένον, τὸ ὅποιον ἅπαντα ἡ ἐπιτηδειότης τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως μικροῦ ἐδέησε νὰ μὴ ζυνηθῇ νὰ ματαιώσῃ. Ἐκάλεσε δὲ ἐμφαντικώτατα τὸ βούλευμα τοῦτο, ἐν τῇ ἀποφύτῳ αὐτοῦ ἀλληλογραφίᾳ, τὸ διαμπερές καὶ προέθετο νὰ πράξῃ εἰς τὴν Ἀγγλίαν πάντα καὶ ἐτι μᾶλλον ἢ πάντα ὅσα ἐπραττεν ἐν Γαλλίᾳ ὁ Ριχελιεύς· νὰ ἀναδείξῃ τὸν Κάρολον μονάρχην ἀπόλυτον ὅσον ἦσαν οἱ ἀπολυτώτεροι τῶν ἐν τῇ ἡπειρωτικῇ Εὐρώπῃ μοναρχῶν· νὰ καταστήτῃ τὴν περιουσίαν καὶ τὴν προσωπικὴν ἐλευ-

θερίαν τοῦ ὅλου ἔθνους ὑποχειρίους τοῦ στέμματος· νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τῶν δικαστηρίων, καὶ ὡς πρὸς αὐτὰς τὰς ἰδιωτικὰς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων δίκας, πᾶν ἀνεξάρτητον κράτος καὶ νὰ καταδιώξῃ ἀνηλεῶς πάντα ὅστις ἤθελε μεμφθῇ τὰς πράξεις τῆς Κυβερνήσεως καὶ ζητήσῃ τὴν κατ' αὐτῶν θεραπείαν, καθ' οἷονδήποτε τρόπον, ἔστω καὶ τὸν κοσμιώτερον καὶ τὸν νομιμώτερον, παρ' οἷονδήποτε δικαστηρίου. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ πρόθεσις τοῦ· καὶ ἀνάγκη νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι θαυμαστός τινόντι ἀνεδείχθη ὁ ἀνὴρ διὰ τὸ σκόπιμον, τὸ ἀπερίσπαστον, τὸ ἀσφαλές τῶν ἐπιχειρημάτων ὅσα μετεχειρίσθη πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς προθέσεως ἐκείνης· Ὁ Οὐεντουόρθιος ἐνόησεν, ὅτι ἐν μάλιστα ὄργανον ὁ πῆρχε πρὸς τοῦτο ἐπιτήδειον, ὁμόνιμος στρατός. Ὁθεν, πρὸς συγκρότησιν στρατοῦ ταιούτου, ἐτρίψεν ἰδιᾶ ἅπασαν τὸν δραστηριότητα πῆς ἰσχυρᾶς αὐτοῦ ψυχῆς καὶ εἰς τὴν Ἰρλανδίαν, τῆς ὁποίας ἦτο ἀντιβασίλευς, κατώρθωσε τινόντι νὰ ἰδρύσῃ, οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ἰθαγενῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν Ἀγγλῶν ἀποίκων, στρατιωτικὸν δεσποτισμὸν τοιοῦτον, ὥς τε εὐλόγως ἐκχυχᾶτο, ὅτι, τῶν ἐπὶ γῆς ἡγεμόνων, οὐδεὶς ἕτερος εἶναι μᾶλλον ἀπόλυτος ἢ ὁ τῆς Ἀγγλίας βασιλεὺς ὡς πρὸς τὴν νῆσον ἐκείνην.

Τῶν δὲ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων προϊστάτο ἰδίᾳ ὁ Γουλιέλμος Λαύδιος, ὅστις κατὰ Αὐγούστου τοῦ 1633 ἔλαβε τὸ ὑπέρτατον ἀξίωμα τῆς Ἀγγλικανικῆς ἐκκλησίας, ἀναγορευθεὶς Ἀρχιεπίσκοπος Κανταβρυγίας. Οὐδεὶς τῶν ἀρχιερέων τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης εἶχεν ἀπομακρυνθῇ τοσοῦτον τῶν ἀρχῶν τῆς διαμαρτυρήσεως καὶ τοσοῦτον προσεγγίσει εἰς τὸ καθολικὸν θρήσκευμα ὅσον ὁ Λαύδιος. Ἡ προσήλωσις τοῦ εἰς τὰς τελετὰς καὶ ἑορτὰς τοῦ καθολικισμοῦ, ἡ δυσμένεια αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἐγγάμους ἱερεῖς, ὁ διακαὴς καὶ ὄχι ἀνιδιοτελής ζῆλος μὲ τὸν ὁποῖον ἐμάχετο ὑπὲρ τῶν ἀξιώσεων τοῦ κλήρου εἰς τὴν τυφλὴν πρὸς αὐτὸν ὑποταγὴν τῶν λαϊκῶν, ἤθελον καταστήσει τὸν ἄνδρα μισητὸν παρὰ τοῖς καθαροθρήσκους, καὶ ἂν πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν ἐκείνων δὲν ἐπολιτεύετο εἰμὴ νομίμως καὶ γενναίως. Ἀλλὰ ὁ νοῦς αὐτοῦ ἦτο στενός, μικρὰ δὲ ἡ ἀπὸ τοῦ κόσμου ἐμπειρία. Καὶ φύσει ὢν ἐλαφρὸς καὶ εὐπαράφορος, ταχὺς μὲν ἦτο εἰς τὸ κῆδεσθαι περὶ τῆς ἰδίας ἀξιοπρεπείας, βραδὺς δὲ εἰς τὸ ἐλεεῖν τὰ παθήματα τῶν ἄλλων. Εἰς τὴν ἀδιάλειπτον καὶ ἀπότομον ἐπιτήρησιν τοῦ ἀνδρὸς τούτου καθυπεβλήθη ἅπασα ἡ Ἀγγλία. Καὶ αὐταὶ αἱ μικρότεραι τῶν ἑτεροδοξούντων ἐκκλησίαι ἀνιχνεύθησαν καὶ διελύθησαν. Καὶ αὐτὸς ὁ ἰδιωτικὸς βίος δὲν διέφυγε τὴν ἐπαγρύπνησιν τῶν κατασκόπων αὐτοῦ. Τοσοῦτος δὲ ἦτο ὁ ἀπὸ τῶν αὐστηρῶν καταδιώξεων καὶ ποινῶν αὐτοῦ φόβος, ὥς τε ἐπὶ τέλους τὸ θανάσιμον μῖσος τὸ ὁποῖον ἐνεργῶς εὐεν εἰς ἀναριθμήτους ψυχὰς κατὰ τῆς ἐπικρατούσης ἐκκλησίας, ἐκαλύφθη ἐν γένει ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς πρὸς αὐτὴν ὁμοφροσύνης.

Τὰ δικαστήρια οὐδεμίαν παρῆχον εἰς τοὺς ὑπηκόους προστασίαν κατὰ τῆς πολιτικῆς καὶ πνευματικῆς τυραννίας τῆς ἐποχῆς ταύτης· διότι οὐ μόνον οἱ δικασταὶ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων, οἱ κατὰ τὰς δόξεις τῆς Κυβερνήσεως παυόμενοι, ἦσαν προθυμότα-

τοι ἐκτελεσταὶ τῆς θελήσεως αὐτῆς, ἀλλ' ἐκτὸς τούτων ὑπῆρχον καὶ ἑκτακτα δικαστήρια, ἐτι προθυμότερα ἀναδεικνύμενα ὄργανα τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ἀθαιρεσίας. Τῶν δικαστηρίων τούτων τὰ μᾶλλον περιβόητα ἦσαν τὸ *Διάστερον* λεγόμενον δικαστήριον καὶ ἡ *Ἀνωτάτη ἐπιτροπὴ*, τὸ μὲν ἔργον ἔχον τὴν ἐξέλεξιν τῶν πολιτικῶν κακαουργημάτων, ἡ δὲ, τὴν τιμωρίαν τῶν θρησκευτικῶν παραβάσεων. Οὐδέτερον δ' αὐτῶν ἀνέτρεχε μέχρι τοῦ ἀρχαίου τῆς Ἀγγλίας πολιτεύματος· πρῶτοι οἱ Θεοδωρίδαι βασιλεῖς ἐδωκαν τοιαύτην ἀρμοδιότητα εἰς τὸ *Διάστερον* δικαστήριον καὶ πρῶτοι αὐτοὶ ἰδρύσαν τὴν ἀνωτέραν *Ἐπιτροπὴν*· ἀλλ' ἦδη αἱ ἀρχαὶ αὗται, ὑπὸ τοῦ βιαίου πνεύματος τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κανταβρυγίας διεπόμεναι καὶ παντὸς βουλευτικοῦ ἀπηλλαγμέναι ἐλέγχου, ἀνεδείχθησαν ἀρπακτικώτεραι, ὑβριστικώτεραι, κακοβουλότεραι παρὰ ποτὲ, καὶ παρέσχον εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὸν τρόπον τοῦ νὰ χρηματολογῇ, νὰ φυλακίζῃ, νὰ στηλιτεύῃ καὶ νὰ ἀκρωτηριαζῇ πάντας τοὺς ἀντιπολιτευομένους. Μεταξὺ τῶν πολλῶν θυμάτων τῆς ἐποχῆς ταύτης ὀνομαστοὶ μάλιστα ὑπῆρξαν ὁ νομοδιδάσκαλος *Πρόντιος*, ὁ θεολόγος *Βέρτων* καὶ ὁ ἱατρὸς *Βαστουίκιος*, οἵτινες εἰσῆχθησαν ἐνώπιον τοῦ Διαστέρου δικαστηρίου, ἐπὶ συγγραφῇ καὶ διαδόσει σατυρικῶν φυλλαδίων κατὰ τῆς εὐνοίας ἧτις ἀπενέμετο εἰς τοὺς Παπιστὰς, κατὰ τῶν καταχρήσεων τῶν ὑπαλλήλων καὶ προπάντων κατὰ τῆς τυραννίας τοῦ Λαυδίου καὶ τῶν ἐπισκόπων. Κατ' ἀρχὰς ἡ κυβέρνησις ἠθέλησε νὰ χαρακτηρίσῃ τὸ ἔγκλημα αὐτῶν ὡς ἐσχάτην προδοσίαν· ἀλλ' οἱ δικασταὶ παρετήρησαν ὅτι δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ παρεκταθῇ ἐπὶ τοσοῦτον ἡ ἐννοία τοῦ νόμου καὶ τῶν κατηγορημένων συγγραφῶν, ὥς τε ἀνάγκη ἐγένετο νὰ περιορισθῇ ἡ κατηγορία εἰς τὴν ἀπλὴν λεγομένην προδοσίαν. Ἡ κραυγάζουσα τῆς ἀδικασίας παρανομία προὔπεδειξεν ἀποχρώντως τὴν βαρβαρότητα τῆς ἀποφάσεως. Οἱ κατηγορούμενοι προσεκλήθησαν νὰ υποβάλωσιν ἀμελλητί τὴν ὑπεράσπισιν αὐτῶν, ἀπειληθέντες ὅτι ἄλλως θέλουσι θεωρηθῇ ὡς ὁμολογούμεναι αἱ ἀποδιδόμεναι εἰς αὐτοὺς πράξεις. Καὶ ἐπειδὴ ἀπήντησαν, ὅτι δὲν ἠδύναντο νὰ τὴν γράψωσι, διότι, καίτοι αἰτήσαντες, δὲν ἔλαβον οὔτε χάρτην, οὔτε μελάνην, οὔτε κονδύλια, ἐδόθησαν μὲν εἰς αὐτοὺς ταῦτα πάντα, ἀλλὰ διετάχθη συγχρόνως ὅτι ἡ ἀπολογία τῶν πρέπει νὰ ὑπογραφῇ ὑπὸ τῶν δικηγόρων αὐτῶν. Καὶ ἐντούτοις ὁ δικηγόρος τὸν ὁποῖον διώρισαν δὲν ἔλαβεν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ εἰσελθῇ εἰς τὴν φυλακὴν. Εἰσελθὼν τελευταῖον, ἀπεποιήθη τοῦ νὰ ὑπογράψῃ τὴν ἀπολογίαν, φοβούμενος μὴν ὑποπέσῃ εἰς τὴν ὀργὴν τῆς αὐλῆς, καὶ οὐδὲ ἕτερος οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ ἀναλάβῃ τὸν κίνδυνον τοῦτον. Ὅθεν οἱ κατηγορούμενοι ἐζήτησαν τὴν ἄδειαν νὰ ὑποβάλωσι τὴν ἀπολογίαν αὐτῶν παρὰ τῶν ἰδίων υπογεγραμμένην. Τὸ δὲ δικαστήριον ἀπέρριψε τὴν αἴτησιν, ἐπαναλαβὼν, ὅτι, εἰάν ἡ ἀπολογία δὲν ὑπογραφῇ ὑπὸ δικηγόρου, τὰ γεγονότα θέλουσι θεωρηθῇ ὡς ὁμολογούμενα. « Ἀλλὰ, Κύριοι, εἶπεν ὁ Πρόντιος, » μᾶς ζητεῖτε πρᾶγμα ἀδύνατον. » Τὸ δικαστήριον ὁμῶς περιορίσθη εἰς τὸ νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἀπόφασιν

αὐτοῦ. Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ἀρχῇ τῆς συζητήσεως εἰς τῶν κατηγορουμένων περιωρίσθη βαναύσως. Πρὸ τετραετίας ὁ Πρύνιος εἶχε καταδικασθῇ, ἔνεκα ἐτέρου τινὸς σατυρικοῦ φυλλαδίου, εἰς ὠτοκοπίαν· ὁ δὲ σφραγιστοφύλαξ λόρδος Φίγγιος κυττάξας αὐτόν, « Ἐνόμιζον, » εἶπεν, « ὅτι ὁ κύριος Πρύνιος δὲν ἔχει πλέον ὧτα, » ἀλλὰ μὲ φαίνεται νὰ βλέπω ἔτι λείψανά τινά αὐτῶν. » Καὶ διὰ νὰ εὐχαριστηθῇ ἡ περιέργεια τῶν δικαστῶν, εἰς τῶν κλητῶν, πλησιάζας πρὸς τὸν κατηγορούμενον, ἀνέσυρε τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του καὶ ἀπεκάλυψε τὰ ἡκρωτηριασμένα αὐτοῦ ὧτα. « Κύριοι μου, εἶπεν ὁ Πρύνιος, μὴν ὀργισθῆτε, παρακαλῶ· ἀλλὰ δὲν ζητῶ ἀπὸ τὸν Θεὸν ἄλλο, εἰμὶ νὰ σὰς δώσῃ ὧτα διὰ νὰ μὲ ἀκούσετε. » Κατεδικασθησαν δὲ κατὰ μῆνα Ἰούνιον 1637 εἰς στηλίτευσιν, εἰς ὠτοκοπίαν, εἰς 5000 λιρῶν χρηματικὴν ποινὴν καὶ εἰς αἰδίου φυλάκισιν. Τὴν ἡμέραν τῆς ἐκτελέσεως, πλῆθος ἄπειρον λαοῦ συνέρρευσεν εἰς τὴν πλατεῖαν· θελήσαντος δὲ τοῦ δημίου νὰ τοὺς ἀπομακρύνῃ. « Μὴ τοὺς διώκῃς, εἶπεν ὁ Βύρτων, ἀνάγκη νὰ διδαχθῶσι νὰ ὑποφέρωσι. » καὶ ὁ δῆμιος, παραχθείς, δὲν ἐπέμεινε. « Φίλτατε Κύριε, » εἶπε πρὸς τὸν Βύρτωνα γυνή τις, αὕτη εἶναι ἡ ἀρίστη τῶν ὧτων ποτὲ ἐκρηύξατε διδαχῶν. » — « Δὲν ἀμφισβῆλω, ἀπήντησεν ἐκεῖνος, καὶ εἶθε ὁ Θεὸς νὰ νέυσῃ ἀγαθὰ εἰς τὰς καρδίας τῶν παρευρισκομένων. » Νίος τις ὠχρίασεν, ἀποβλέψας πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ Βύρτων, παρατηρήσας τοῦτο, « Υἱέ μου, » εἶπεν, « διατί ὠχρίᾳς; ἡ καρδίᾳ μου δὲν εἶναι ἀσθενής, καὶ ἂν εἶχον χρεῖαν πλειοτέρας δυνάμεως, ὁ Θεὸς δὲν ἠθέλε μὲ τὴν στερῆσαι. » Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν, τὸ πλῆθος ἀπέβαινε πυκνότερον περὶ τοὺς καταδίκους, εἰς δὲ ἐκ τῶν παρισταμένων προσέφερεν εἰς τὸν Βαστουίκιον δέσμην ἀνθέων, ἐρ' ἥς ἐπεκάθησε μέλισσα. « Ἰδέτε, εἶπεν ὁ Βαστουίκιος, τὴν ἀθώαν ταύτην μέλισσαν· καὶ ἐν αὐτῇ τῆς καταδίκης τῷ τόπῳ ἔρχεται νὰ ἐκμυζήσῃ τὸ μέλι τῶν ἀνθέων. » διατί λοιπὸν καὶ ἐγὼ νὰ μὴ γευθῶ ἐνταῦθα τὸ μέλι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. » — « Χριστιανοί, ἀνέκραξεν ὁ Πρύνιος, εἰάν δὲν ἐφροντίζομεν εἰμὶ περὶ τῆς ἐδικῆς μας καὶ μόνον ἐλευθερίας, δὲν ἠθέλομεν εἶσθαι τώρα ἐδῶ· ἀλλὰ ἔνεκα τῆς ὑμετέρας ἐλευθερίας, ἔνεκα τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἔθνους ὅλου, διεκινδυνεύομεν τὴν ἐδικήν μας. Φυλάξατε λοιπὸν, σὰς ἐξορκίζομεν, φυλάξατε αὐτὴν ἐπιμελῶς, ἐπιμείνατε, ἔστε πιστοὶ εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν πατρίδα· ἄλλως θέλετε ὑποπέσει καὶ ὑμεῖς καὶ τὰ τέκνα σας εἰς αἰώνιον δουλείαν. » Καὶ ἡ πλατεῖα ἀπασα ἀντήχησεν ὑπὸ πανδήμων ἐπευφημιῶν.

Ἄλλ' ἂν ἡ γενναιοφροσύνη τῶν μαρτύρων τούτων ἀνέβαινεν, ὅτι πᾶν αἶσθημα ἐλευθερίας δὲν εἶχεν ἔτι ἐτι ἐξαλειφθῇ ἀπὸ τὰς καρδίας τοῦ ἔθνους, ἡ ἀπηνῆς τῶν δικαστηρίων αὐστηρότης καὶ αὐθαρεσία ἀπεδείκνυνεν, ὅτι ἡ κυβέρνησις ἦτο παντοδύναμος. Τῷ ντι, ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτο καθ' ὅλα ἐπίσης ἀπόλυτος ὅσον καὶ ἡ τῆς Γαλλίας, ἐκτός καθ' ἓν καὶ μόνον, ἀλλ' οὐσιωδέστατον, τοῦτο, ὅτι δὲν ἐρείδετο εἰς ἐπὶ στρατοῦ μονίμου, ὥστε ἀνέλ-

πιστον δὲν ἦτο ν' ἀνατραπῇ ποτε ἐκ βάρων τὸ ὅλον τῆς παμβασιλείας οἰκοδόμημα. Ἐάν δὲ ἐπεβάλλετο φόρος πρὸς συντήρησιν στρατοῦ τοιοῦτου, δι' ἀπλοῦ βασιλικοῦ διατάγματος, πιθανώτατα ἠθέλεν ἐκτραπῇ ἀμέσως ἀντίστασις ἀκαταγώνιστος. Ἡ δυσχέρεια αὕτη εἰς πλείστην ἐνέβαλεν ἀμηχανίαν τὸν Οὐεντουόρθιον, ὅτε ὁ λόρδος σφραγιστοφύλαξ Φίγγιος, μετ' ἄλλων ἀφοσιωμένων εἰς τὴν αὐτὴν νομομαθῶν ἀνδρῶν, ἐπινόησαν τρόπον θεραπείας, τὸν ὁποῖον προθύμως ἡτπάσθη ἡ Κυβέρνησις. Οἱ ἀρχαῖοι τῆς Ἀγγλίας βασιλεῖς, καθὼς προτεκάλουν τοὺς κατοίκους τῶν παρὰ τὴν Σκωτίαν κειμένων ἐπαρχιῶν νὰ ὀπλίζωνται καὶ νὰ στρατεύωσι πρὸς ἀμυναν τῶν συνόρων, οὕτως ἐνίστοτε προσεκάλουν καὶ τοὺς παρὰ τὴν θάλασσαν κειμένας ἐπαρχίας, νὰ ἐξοπλίζωσι πλοῖα πρὸς ἀμυναν τῆς παραλίας. Ἀντὶ δὲ τῶν πλοίων ἐλαμβάνοντο ἐνίστοτε χρήματα. Ὅθεν ἤδη ἀπεφασίσθη τὸ ἀρχαῖον τοῦτο ἔθος, μετὰ μακρὰν διακοπὴν, οὐ μόνον νὰ ἀνανεωθῇ, ἀλλὰ νὰ ἐπεκταθῇ ἔτι μᾶλλον. Οἱ προηγούμενοι ἡγεμόνες δὲν εἰσέπραττον τὸν ναυτικὸν τοῦτον λεγόμενον φόρον (ship-money) εἰμὶ ἐν καιρῷ πολέμου· τώρα ἀπητήθη οὗτος ἐν μέσῳ βαθυτάτης εἰρήνης. Οἱ προηγούμενοι ἡγεμόνες δὲν εἰσέπραττον τὸν ναυτικὸν φόρον καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἐπικινδυνωτάτης πολέμοις, εἰμὶ ἀπὸ τῶν παραλίων ἐπαρχιῶν· τώρα ἀπητήθη καὶ ἀπὸ τῶν μεσογείων. Οἱ προηγούμενοι ἡγεμόνες δὲν εἰσέπραττον τὸν ναυτικὸν φόρον εἰμὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ναυτικῆς ἀμύνης τῆς χώρας· τώρα ἀπητήθη, ὅχι διὰ νὰ συντηρηθῇ δι' αὐτοῦ στόλος, ἀλλὰ διὰ νὰ λάβῃ ὁ βασιλεὺς πόρους τοὺς ὁποίους κατὰ τὸ δοκοῦν μὲν ἠδύναντο ν' αὐξήσῃ, κατὰ τὸ δοκοῦν δὲ νὰ μεταχειρισθῇ πρὸς οἰονδήποτε σκοπόν.

Τὸ ἔθνος ὅλον ἐταράχθη καὶ ἠγανάκτησεν. Ὁ δὲ Ἰωάννης Ἀμπδῆνιος (John Hampden), πλούσιός τις κάτοικος τῆς Βουκιγγαμικῆς κομητίας, ἀπὸ ἀγαθῶν μὲν πατέρων, ἔλκων τὸ γένος καὶ μάλιστα τιμώμενος παρὰ τοῖς συνεπαρχιώταις, ἀλλὰ μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης ὀλίγον γνωστός εἰς τὸ λοιπὸν βασίλειον, ἂν καὶ συνταχθεὶς μετὰ τῆς ἀντιπολιτεύσεως εἰς τὰ δύο προλαβόντα παρλαμέντα, ἐλαβε τότε τὸ θάρρος ν' ἀντιπαραταχθῇ εἰς τὴν ὅλην δύναμιν τῆς κυβερνήσεως καὶ ν' ἀναλάβῃ τὴν δαπάνην καὶ τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν ὑπὸ τοῦ βασιλέως [προτεινομένην] ὑπέρογκον ἀξίωσιν. Ἡ ὑπόθεσις καθυπεβλήθη εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θησαυροφυλακίου (Exchequer Chamber), ἥτις σύγκειται ἀπὸ τῆς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνόδου τοῦ δικαστηρίου τοῦ θησαυροφυλακίου (court of exchequer), τοῦ ἰδίου λεγομένου βασιλικοῦ δικαστηρίου (court of Kings bench) καὶ τοῦ Λόρδου Καγγελαρίου. Τοσοῦτον δὲ ἰσχυροὶ ὑπῆρχον κατὰ τῶν ἀξιώσεων τοῦ στέμματος λόγοι, ὥστε, ὅσω ὑποχείριοι, ὅσω ἀνδραποδῶν καὶ ἂν ἦσαν οἱ δικασταί, ἡ κυβέρνησις δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιτύχῃ κατὰ τοῦ Ἀμπδηνίου εἰμὶ τὸν ἐλάχιστον τῆς πλειονοψηφίας ὅρον. Οὐδὲν ἦν οὖν ὅμως ἡ πλειονοψηφία αὕτη ἀπερήνατο, ὅτι ἐπιτρέπεται, κατὰ τοὺς νόμους, ἡ δι' ἀπλοῦ βασιλικοῦ διατάγματος εἰσπραξίς τῶν πρὸς συντήρησιν τοῦ στόλου ἀναγκαίων χρημάτων, ὅπερ, κατὰ τὴν ὀρθοτάτην τοῦ Οὐεντουόρ-

θείου παρατήρησιν, συνεπήγετο ἀπαιρητήτως, ἀν καὶ μὴ ῥητῶς ἐκφρασθῆν, ὅτι ἐπιτρέπεται ἐπίσης ἡ ἄνευ τῆς συνευδοκίᾳς τοῦ Παρλαμέντου εἰσπραξις τῶν ἀναγκαίων πρὸς συντήρησιν στρατοῦ χρημάτων. Ἡ δικαστικὴ αὕτη ἀπόφασις, ἥτις ἐψηφίσθη κατ' αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν μῆνα καθ' ὃν ἐξεδόθη καὶ ἡ καταδίκη τοῦ Πρυνίου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ συγκατηγορηθέντων, παρώξυνεν ἐτι μᾶλλον τὴν ὀργὴν τοῦ ἔθνους, καὶ δὲ, ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι πρὸ μιᾶς ἑκατονταετηρίδος γενικὴν ἤθελε προκαλέσει στάσιν. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἡ ὑλικὴ εὐημερία καὶ αἱ εἰρηνικαὶ τοῦ τόπου ἔξεις προήχθησαν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐδίστασαν πρὶν ἢ καταφυγῶσιν εἰς τὴν ἐσχάτην ἐκείνην καὶ ἀποτρόπαιον ἀνάγκην.

Αὕτη δὲ εἶναι ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ἡ ἐλευθερία τῆς Ἀγγλίας τὸν μέγιστον ὑπέστη κίνδυνον. Οἱ ἀντίπαλοι τῆς κυβερνήσεως ἤρχισαν νὰ ἀπελπίζωνται περὶ τῆς τύχης τῆς πατρίδος αὐτῶν, καὶ νὰ θεωρῶσι τὰς ἐρήμους τῆς ὁρείου Ἀμερικῆς ὡς τὸ μόνον ἄστυλιν, ἐν ᾧ ἠδύναντο νὰ ἀπολαύσωσι πολιτικὴν καὶ πνευματικὴν ἐλευθερίαν. Ἐκεῖ ὀλίγοι τινὲς τολμηροὶ καθαρόθρησκοι, οἵτινες, διὰ νὰ διασώσωσι τὴν θρησκείαν αὐτῶν, δὲν ἐψήφουν οὐδὲ τὴν μανίαν τοῦ ὠκεανοῦ οὐδὲ τοὺς μόχθους τοῦ ἀπολιτίστου βίου, οὐδὲ τοὺς ὄνυχας τῶν ἀγρίων θηρίων, οὐδὲ τοὺς πελέκεις ἀγριοτέρων. ἔτι ἀνθρώπων, εἶχον κατασκευάσει, ἐν μέσῳ ἀχανῶν δρυμῶνων, χωρία, τὰ ὁποῖα ἀπέδωκαν μὲν ἤδη πόλεις μεγάλας καὶ πλούσιαι, καίτοι δὲ πολλὰς παθόντα μεταβολὰς, σώζουσιν ἐτι ἰσχυρὰ τινὰ, τοῦ χαρακτῆρος τῶν ἰδρυτῶν ἐκείνων. Ἡ κυβερνήσις, ἀποστρεφομένη τὰς νέας ταύτας ἀποικίας, ἐζήτησε ν' ἀναγκασθῇ βιαίως τὸ ρεύμα τῶν ἀποδημούντων εἶναι δὲ περίεργον, ὅτι, καθ' ἣν στιγμὴν, κατὰ Μάϊον τοῦ 1637 ἐξεδόθη τὸ ἀπαγορευτικὸν τοῦτο διάταγμα, τέσσαρες τῶν κυριωτέρων πρωτουργῶν τῆς μεταπολιτεύσεως, ὁ Πύμ, ὁ Ἀσλερίλιος, ὁ Ἀμπόθηνιος ὁ καὶ Κρόμβελ, εἶχον ἐπιβῇ ἐπὶ τοῦ πλοίου ἵνα καταλίπωσι τὴν πατρίαν γῆν. Καὶ αὐτοὶ μὲν, κατὰ παράδοξον τῆς τύχης συγκυρίαν, διεκωλύθησαν τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ τοῦ ν' ἀποπλεύσωσι, πλείστοι δὲ ὡς ἄλλοι γενναῖοι καὶ εὐλαβεῖς ἄνδρες ἀνεχώρησαν ἀπανταχόθεν τῆς ἀρχαίας Ἀγγλίας καὶ ἐζήτησαν πατρίδα νέαν πέραν τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ὥστε ὁ Οὐεντουόρθιος ἠδύνατο ἡδὴ νὰ ἀγγάλλεται ἐλπίζων, ὅτι προσεχῇ θέλει λάβει ἐκτέλεσιν τὸ διαμπερές αὐτοῦ. Τῶντι ἐὰν αὐστηρὰ ἐστηρεῖτο οἰκονομίαν, ἐὰν ἐπιμελῶς ἀπεφεύγετο πᾶσα μετὰ ἐξωτερικῶν δυνάμεων σύγκρουσις, τὰ χρέη τῆς βασιλείας ἠθέλον πληρωθῇ καὶ ἡ κυβερνήσις ἠδύνατο νὰ ἀποταμιεύσῃ τὰ ἀναγκαῖα πρὸς συντήρησιν ἰσχυροῦ στρατοῦ χρήματα, δι' οὗ εὐχερῶς πάλιν ἠδύνατο νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν τοῦ ἔθνους ἀντίστασιν.

Ἐν τῇ κρίσει ταύτῃ περιστάσει, ἐν ἐπιχείρημα παράφρονος θεοβλαβείας ἠλλοίωσε ἐν ἀκαρεῖ τὴν ὁλὴν ὄψιν τῶν πραγμάτων. Ἡ Κυβερνήσις, ἐὰν ἦτο φρόνιμος, ὤφειλε νὰ πολιτευθῇ πρὸς τὴν Σκωτίαν μετὰ πλείστης προσοχῆς καὶ πραότητος, μετριοῦ ἀσφαλίῃ τὸ κατὰ τὴν λοιπὴν Ἀγγλίαν κράτος. Διότι ἐξ ὅλων τῶν βασιλείων ὅσα συνεκρότουν τὴν μοναρχίαν

τῆς μεγάλης Βρετανίας, ἐν Σκωτίᾳ μάλιστα μέγιστος ὑπῆρχε κίνδυνος μήπως εἰς σπινθήρ ἀναψῇ, φλόγα, δυναμένη νὰ παραγάγῃ γενικὴν πυρκαϊάν. Νόμιμον μὲν ἀντιπολίτευσιν, οἷα ἐν Ἀγγλίᾳ συνιθαίνεν, ἡ κυβερνήσις δὲν εἶχε νὰ φοβηθῇ ἀπὸ τῆς Σκωτίας· διότι τὸ Παρλαμέντον αὐτῆς ἦτο πειθύνιον· ἀλλ' ὁ λαὸς ἐξεναντίας ἀνεδείχθη αἰεὶ ποτε μάλιστα ταραχώδης καὶ δυσάγωγος. Ὁ λαὸς οὗτος ἦτο ἤδη δουτρεστημένος διὰ τὴν δευτερεύουσαν ὡς πρὸς τὴν Ἀγγλίαν ταξίν, ἣν ἔλαβε, τῇ συνεργείᾳ τῶν ἰδίων αὐτοῦ βασιλέων, ἡ πάλαι ποτὲ τοσοῦτον γενναίως καὶ ἐνδόξως συντηρήσασα τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς αὐτοῦ πατρίδος. Πρὸς τοῦτοις ὁ λαὸς ἐκεῖνος ἦτο ὁ θερμότερος τῶν καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην ζηλωτῶν τῆς ἀποτόμου τοῦ Καλδίνου διαμαρτυρήσεως, ἐξίσου ἀπατροπιαζόμενος καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν καθ' ἐκάστην ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον προσεγγίζουσαν πρὸς ἐκείνην Ἀγγλικανικὴν. — Ἡ Κυβερνήσις ἐντούτοις ἐπεθύμει πρὸ καιροῦ νὰ ἐκτείνῃ τὸ Ἀγγλικανικὸν σύστημα ἐπὶ ἅπασαν τὴν νῆσον καὶ εἶχεν ἤδη ἐπιχειρήσει διαφόρους μεταβολὰς σφόδρα ἀπαρεσπούσας εἰς τοὺς πρεσβυτεριανούς, ὅτε ἐν ἔτει 1637, ἀπεφάνισεν νὰ προχωρήσῃ εἰς τὸν τολμηρότερον καὶ ἐπικινδυνωδέστερον ὁλὴν αὐτῶν τῶν νεωτερισμῶν, ἀναγκάζουσα τοὺς Σκώτους νὰ παραδεχθῶσιν ὅχι μὲν τὴν Ἀγγλικανικὴν λειτουργίαν, ἀλλὰ λειτουργίαν τινὰ τὴν ὁποίαν οἱ αὐστηροὶ διαμαρτυρόμενοι ἐθεώρουν ἔτι χαίρονα τῆς Ἀγγλικανικῆς.

Εἰς τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ὀρεῖται ἡ Ἀγγλία τοὺς ἐλευθέρους αὐτῆς θεσμούς· ἡ πρώτη ἐφαρμογὴ τῶν ἀλλοτρίων ἐκείνων τελετῶν, πηρήγαγεν ἐν Ἐδιμβούργῳ, τῇ 23 Ἰουλίου 1637, ταραχὴν μεγάλην, ἥτις μετ' ὀλίγον κατήντησεν εἰς ἐπανάστασιν. Φιλοτιμία, φιλοπατρία, θρησκομανία, ἀναμιχθεῖσαι ἐπὶ τὸ ἐν, διήγειρον θύελλαν φοβεράν· τὸ ἔθνος ἅπαν ὥρμηται εἰς τὰ ὅπλα καὶ ὡς σύνθημα τοῦ ἀγῶνος ἔλαβε τὴν περίφημον *συνομολογίαν τῆς πίσεως* (Covenant), τὴν ὁποίαν συνέταξαν μὲν ὁ πλείστα παρὰ τῷ λαῷ ἰσχυρῶν ἱερεὺς *Ἐνδερωων* καὶ ὁ περίφημος δικηγόρος *Ἰόνστον*, ὠρκίσθησαν δὲ νὰ τηρήσωσιν ἅπαντες οἱ κάτοικοι τῆς Σκωτίας. Ὅτι ἡ Ἀγγλία ἠδύνατο νὰ δαμάσῃ τοὺς Σκώτους, τοῦτο ἀπεδείχθη ἀριδύτως μετὰ τινὰς ἐνιαυτούς· ἀλλ' εἰς τὴν παρούσαν περίστασιν μία μὲν μερὶς τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ εἶχε πλείστας, ἔκα θρησκευτικῶν λόγων, συμπαθείας, πρὸς τοὺς ἀποστάτας, πολλοὶ δὲ ἄλλοι Ἀγγλοὶ, ἀδιαφοροῦντες πρὸς τὰ θρησκευτικὰ ζητήματα, ἐβλεπον μὲ εὐχαρίστησιν τὴν πρόοδον τῆς ἐπαναστάσεως, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι ἐντεῦθεν θέλουν ματαιωθῇ τὰ μελετώμενα αὐθαίρετα βουλευματα καὶ θέλει κατασταθῇ ἀπαραίτητος ἡ συγκρότησις τοῦ παρλαμέντου.

Τοῦ παραλόγου σφάλματος τοῦ παραγαγόντος τὴν δυσχέρειαν ταύτην ὑπεύθυνος δὲν εἶναι ὁ Οὐεντουόρθιος, διότι τὸ σφάλμα τοῦτο ἀνέτρεπεν ἅπαντα αὐτοῦ τὰ σχέδια. Ἀρ' ἑτέρου ὁμοῦς ἡ ὀξεία ἐκείνη φύσις δὲν ἠδύνατο νὰ συμβουλευσῇ τὸ ὑποχωρῆσαι· ὁθεν ἐν ἔτει 1639 ἐγένετο ἀπόπειρα τοῦ νὰ περισταλῇ διὰ τῆς σπάθης ἡ ἐπανάστασις· ἀλλὰ τὸ ἔργον ἀ-

πεδείχθη ἀνώτερον τῶν πολεμικῶν πόρων τῆς κυβερνήσεως. Ἡ παρὰ τοὺς κειμένους νόμους εἰσπραξίς νέων φόρων ἤθελεν εἶσθαι, εἰς τοιαύτην πραγμάτων καταστάσιν, παραρροσύνη· ἀπερραίσθη λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης, ἐν ἔαρι τοῦ 1640, ἡ συγκρότησις τοῦ Παρλαμέντου.

Ἡ περὶ τούτου ἀγγελία εὐχαρίστησε τὸ ἔθνος· ἡ νία τῶν κοινοτήτων βουλή ἦτο τοσοῦτον περὶ τὰς ἀξιώσεις αὐτῆς μετρία καὶ τοσοῦτον πρὸς τὴν θρόνον εὐλαβή·, ὥστε εἰς πολλὴν ἐνέδωκεν ἀνησυχίαν τοὺς ἀρχηγούς τῆς ἀντιπολιτεύσεως, τὸν Πύμ, τὸν Ἀμπόθηνιον, τὸν Σαιντ-Ἰόνιον (Saint John) Ἀλλ' ὅσω μετρία καὶ ἂν ἦτο ἡ βουλή, δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ ποιῇ λόγον τινὰ τῶν παθημάτων ὅσα ὑπέστη ἐπὶ ἐνδεκαετίαν ἤδη τὸ ἔθνος. Ἀμα δὲ ἐπιχειρήσασα νὰ ἐξετάσῃ τὰ παράπονα ταῦτα, διελύθη δυσμενῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως, τρεῖς μόλις ἐβδομάδας ἀπὸ τῆς συγκροτήσεώς της.

Μίαν ὥραν μετὰ τὴν διάλυσιν ταύτην, ὁ Ἐδουάρδος Ὕδης, ὁ μετέπειτα Λόρδος Κλάρενδων ἀναδελχοίς, ἀπήντησε τὸν Σαιντ-Ἰόνιον, φίλον ὄντα τοῦ Ἀμπόθηνιου καὶ ἓνα τῶν ἀρχηγῶν, ὡς προείπομεν, τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ὁ Ὕδης ἦτο κατηφής, ἐξεναντίας δὲ ὁ Σαιντ-Ἰόνιος, ὅστις συνήθως ἦτο σκυθρωπὸς καὶ ἀγέλαστος, ἐφαίνετο περιχαρὴς καὶ φαιδρός. «Τί σοὶ ταραττεῖ;» εἶπε πρὸς τὸν Ὕδην. — «Ὅ, τι τα πράττει» ἀπήντησεν αὐτός, ἀπολλοὺς τιμίους ἀνθρώπους, ἡ διάλυσις τοῦ φρονήμου τούτου παρλαμέντου, «τὸ ὅποιον μόνον ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ θεραπείαν τινὰ εἰς τὴν ταραχὴν εἰς τὴν ὁποίαν εὗρισκόμεθα.» — «Καὶ δὲν ἤξεύρεις», ἐπανέλαβεν ὁ Σαιντ-Ἰόνιος, «ὅτι πρὶν τὰ πράγματα βελτιωθῶσιν, ἀνάγκη νὰ χειροτερεύωσιν ἔτι μᾶλλον· τὸ παρλαμέντον τοῦτο δὲν ἤθιλε πράξει ποτέ τὰ δέοντα.»

Πολλοὶ τῶν βουλευτῶν ἐξετάσθησαν τότε ἕνεκα τῆς ἐκπληρώσεως τῶν βουλευτικῶν αὐτῶν καθήκοντων καὶ ἐφυλακίσθησαν. Ὁ ναυτικὸς φόρος εἰσπράχθη μετὰ πλείστης αὐστηρότητος. Στρατιῶται συνελέγησαν διὰ τῆς βίας· καὶ τελευταίαν φοράν, κατὰ μῆνα Μαΐου τοῦ 1640, ἐγένετο ἐν Ἀγγλίᾳ χρῆσις τῶν βασανιστηρίων, τὰ ὅποια ἀνέκαθεν, καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἡμέραις τῆς δεινοτέρας δουλοσύνης, ἐθεωρήθησαν ὑπὸ τῶν δικαστηρίων ὡς παράνομα. Τὸ πᾶν ἤδη ἐξάρτατο ἀπὸ τῆς ἐκδράσεως τοῦ κατὰ τῶν Σκώτων πολέμου. Ἀλλ' ὁ στρατὸς τοῦ Καρόλου, συγκείμενος ἀπὸ νεοσυλλέκτων, δυσμενῶς ἐχόντων, ἕνεκα τῶν θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν αὐτῶν δοξασίων, πρὸς τὸν ἀνὰ χεῖρας ἀγῶνα, ἦτο πολὺ φοβερώτερος πρὸς τοὺς ἡγεμόνας αὐτοῦ ἢ πρὸς τὸν ἐχθρόν. Οἱ Σκῶτοι, ἐνθαρρυνόμενοι ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῆς Ἀγγλικῆς ἀντιπολιτεύσεως καὶ ἀπὸ τὴν ἀσθενῆ ἀντίστασιν τοῦ Ἀγγλικοῦ στρατοῦ, διαδύναντες τὰ σύνορα, ἐνέδωκεν ἐντὸς αὐτῆς τῆς Ἀγγλίας. Τοσοῦτος δὲ παρήχθη ἐντεῦθεν θόρυβος ἐν τῷ βασιλικῷ στρατῷ, ὥστε φόβος ἦτο μήπως καταντήσῃ εἰς στάσιν, πάντες δ' ἐξεπλάγησαν, ἐκτὸς ἐνὸς καὶ μόνου ἀνδρός, τοῦ Στραφορδίου, ὅστις, μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ Καρόλου ἀπὸ τῆς Ἰρλανδίας, ἵνα συνδράμῃ αὐτὸν εἰς τὴν κρίσιμον ἐκείνην

ἐποχὴν, δὲν ἔπαυεν ἐπιμένων εἰς τὴν παντοῦ καὶ πάντοτε διὰ τῆς βίας καταστολήν.

Ἀλλὰ ὁ Καρόλος ἤρχισε νὰ διττάζῃ καὶ νὰ ἀθυμῇ καὶ ἐν τῇ ἀμνηχανίᾳ ταύτῃ, ἐπενόησε νὰ συγκαλέσῃ περὶ ἑαυτοῦ, παρὰ τὰ πρὸ πολλῶν ἐκατονταετηρίδων νενομισμένα, μόνην τὴν βουλὴν τῶν Λόρδων, πρὸς τὴν ὀλιγωτέραν ἡσθάνετο ἀποστροφῇ, ἢ πρὸς τὴν τῶν κοινοτήτων βουλὴν. Οἱ Λόρδοι ὁμῶς δὲν ἐτόλμησαν νὰ ἀναλαβῶσι τὰ ἀναπεθόντα αὐτοῖς ἀντισυνταγματικὰ ἔργα καὶ συνεβύλευσαν τὸν βασιλέα νὰ συγκροτήσῃ ὁλόκληρον τὸ παρλαμέντον. Αὐτὸς δὲ, οὐδὲ χρήματα ἔχων, οὐδὲ πίστιν, οὐδὲ κράτος ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ στρατοπέδῳ, ὑπέκυψε τελευταῖον εἰς τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην καὶ κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1640 συνεκροτήθη τὸ μακρὸν λεγόμενον ἐκεῖνο Παρλαμέντον, τὸ ὅποιον ἐμελλε μὲν νὰ ἐπιφέρῃ πολλὰς εἰς τὴν Ἀγγλίαν συμφοράς, ἐμελλε δὲ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν παγίωσιν τῆς συνταγματικῆς αὐτῆς μοναρχίας.

Μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης, εἶδομεν τὴν μὲν παντοδύναμον κυβέρνησιν ἀδικούσαν δεινῶς, τὸ δὲ πιεζόμενον ἔθνος ἀναδεικνύον θαυμαστὴν καρτερίαν· ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, θέλομεν ἐξεναντίας ἰδεῖν τὸ ἰσχυρὸν ἀποδαῖνον ἔθνος παρεκτρεπόμενον εἰς ἀνομίαν φοβερὰν, ἓνα δὲ μάλιστα τῶν ὑπουργῶν τοῦ Καρόλου ἀντιτάσσοντα εἰς τὴν ἀνομίαν ἐκείνην ζηλωτὸν τῇ ἀληθείᾳ φρόνημα καὶ παράστημα ψυχῆς ἐξαιτίον. Διότι τοιαύτη εἶναι ἡ ἀσθένεια τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὥστε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν δύναται νὰ φέρῃ σωφρόνως τὴν ἀπερίπτωτον ἰσχύϊν καὶ εὐημερίαν, διὰ νὰ ἀναδείξῃ δὲ τὴν ἀρετὴν αὐτῆς, ἀνάγκην ἔχει πάλιν καὶ συμφορῶν.

Τῇ 3 Νοεμβρίου 1640, ὁ Βασιλεὺς ἐγκαθίδρυσε τὸ παρλαμέντον, μεταδὰς ἐπὶ τούτῳ εἰς Οὐεστμίνστερον ἄνευ παρατάξεώς τινος, οὐχὶ ἑφιππος καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως, κατὰ τὸ ἔθος, ἀλλὰ διὰ τοῦ Ταμέσιως ποταμοῦ, ἐν ἀπλῷ ἀκατίῳ, ὡς ἂν εἰ σοβούμενος τὰ ὄμματα τοῦ πληθους. Ὁ λόγος του ὑπῆρξεν ἀόριστος καὶ σκοτεινός, καὶ ὑπερχέθη μὲν τὴν θεραπείαν ὅλων τῶν ἀδικημάτων, ἀλλ' ἐπέμεινεν ἀποκαλῶν τοὺς Σκώτους ἀποστάτας καὶ ζητῶν τὴν ἀπὸ τοῦ βασιλείου ἔξωσιν αὐτῶν. Ἡ βουλή τῶν κοινοτήτων ἤκουσε τὸν λόγον τοῦτον μετ' εὐλαβείας ψυχρᾶς, καὶ, ἅμα ἀπελθόντος τοῦ βασιλέως, οἱ μεταξὺ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους εὐάριθμοι τοῦ ἡγεμόνος οἴλοι ἐνόησαν, ἀπὸ τῶν μετὰ τῶν συναδέλφων συνδιαλέξεων, ὅτι ἡ κοινὴ ὀργὴ ὑπερέβαλλε πᾶν μέτρον. Γωόντι τοσαύτῃ ὑπῆρξεν, ἐπὶ δώδεκα περίπου ἔτη, ἡ κατ'ἀθλίψις καὶ ἡ ἀνρμία τῆς πνευματικῆς καὶ πολιτικῆς διοικήσεως, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ ἀνθρώποι οἵτινες συνήθως ἦσαν φίλοι τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀρχῆς ἐφαίνοντο ἤδη διατεθειμένοι ν' ἀπαιτήσωσι μετὰ ζήλου τὰς ῥιζικωτέρας μεταρρυθμίσεις καὶ τὴν εἰς δίκην εἰσαγωγὴν τῶν ὀργάνων τῆς τυραννίας· ἡ πάγκοινος αὕτη ἀντιπολίτευσις δὲν ὤρματο βεβαίως ἅπασα ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν, οὐδὲ πρὸς τὸ αὐτὸ ἅπασα ἐσχόπευε τέλος. Ὁ Κολλεπέτερος, ὁ Δίγθους, ὁ Φαλκλάνδσιος, ὁ Ὕδης καὶ οἱ ὁπαδοὶ αὐτῶν δὲν ἤθελον βεβαίως νὰ ἐκμηδενίσωσι τὴν βασιλείαν, ἢ

θελον ἱξεναντίας αὐτὴν πάντοτε ἰσχυράν, ἀλλὰ μόνον περιτελλομένην ὑπὸ τῆς περιοδικῆς δυνάμεως τῶν δύο βουλῶν, ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ νόμου. Ὁ δὲ Ἀμπόδη-ριος, ὁ Πύρ, ὁ Ὀλλύς καὶ οἱ μετ' αὐτῶν συντασσόμενοι ἐμελέτων νὰ ἀφαιρέσωσιν ἀπὸ τοῦ στέμματος πᾶσαν ὑπεροχὴν καὶ νὰ ἀποδώσωσιν ἀμετακλήτως τὴν κυβέρνησιν τῶν πραγμάτων εἰς τὴν βουλὴν. Ὅπισθεν δὲ αὐτῶν, βουλευταὶ τινες ἐμπαθέστεροι, ἀλλ' ἀκατονόμαστοι εἰσέτι, ὁ Κρόμβελ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, ἐξέφερον ἤδη, ἐκ διαλειμμάτων, κατὰ τοῦ προ-σώπου τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ τύπου τῆς Κυβερνήσεως λόγους ἐπὶ ἀπειλητικωτέρους. Ἀλλ' ἅπαντες οὗτοι οἱ χρωματισμοὶ τῆς ἀντιπολιτεύσεως, οἵτινες ἐμελλον βραδύτερον ν' ἀποτελέσωσι κόμματα διάφορα, περιε-λθόντα πρὸς ἀλλήλα εἰς ῥῆξιν φοβεράν, συνεχωνεύοντο εἰσέτι, κατὰ τὴν πρώτην ταύτην τοῦ μακροῦ παρλαμέντου σύνοδον, εἰς μίαν καὶ μόνην μεγάλην φα-τρίαν, ἀπαιτοῦσαν μιᾷ φωνῇ τὴν θεραπείαν μὲν τῶν γινομένων καταχρήσεων, τὴν καθιέρωσιν δὲ τῶν ἀπα-ραιτήτων ἐγγυήσεων.

Ἡ βουλὴ ἐπροσιμίασεν ἀπὸ τῆς ἐξετάσεως τῶν ἀδικημάτων· ἕκαστον αὐτῆς μέλος προσῆγεν ἐπὶ τοῦ τῷ ἀναφορᾷ τῆς πόλεως ἢ τῆς κομητίας του· καὶ ὡς ἂν δὲν ἤρκει τοῦτο ἵνα τὰ πάντα ἀποκαλύψῃ, πλέον τῶν 40 ἐπιτροπῶν ἰδρύθησαν ἐκ τῆς βουλῆς ἵνα ἀναζητήσωσι τὰς καταχρήσεις καὶ δεχθῶσι τὰ παράπονα τῶν πολιτῶν. Εἰς δὲ τὴν ἀποδοκιμασίαν τῶν πράξεων προσετέθη ἡ γενικὴ κατὰ τῶν αὐτουργῶν αὐτῶν προ-γραφή. Ὅλοι οἱ ὑπάλληλοι τῆς κυβερνήσεως, αἰοῦ δῆποτε βελθοῦ, ὅσοι μετέλαβον τῆς ἐκτελέσεως τῶν κατακρινομένων μέτρων, ἐπιτιματίσθησαν ὡς ἐγκλη-ματίαι καὶ ἠδύναντο, κληθέντες ἐνώπιον τῆς βουλῆς, νὰ τιμωρηθῶσι διὰ πλεονεξίας, διὰ φυλακίσεως, διὰ ἐθ-μεύσεως. Καὶ οὐδ' οἱ βουλευταὶ αὐτοὶ διέφυγον τὴν τοιαύτην ἀνάκρισιν· πολλοὶ ἀπεκλείσθησαν, λόγῳ μὲν διότι ὠφελήθησαν ἀπὸ τὰ μονοπώλια ἢ ἐπὶ ἄλλαις προφάσεσιν, ἀληθῶς δὲ διότι δὲν ὠμοφρόνουν πρὸς τὴν πλειονοψηφουσαν ἀντιπολίτευσιν· ἐνῶ τινὲς τῶν μά-λιστα δυσφημιζμένων μονοπωλῶν ἐγένοντο δεκτοί, διότι ἀφωσιώθησαν εἰς τὴν παντοδύναμον ἐκείνην πλειονοψηφίαν.

(Ἡ συνέχεια ἀκολουθεῖ).

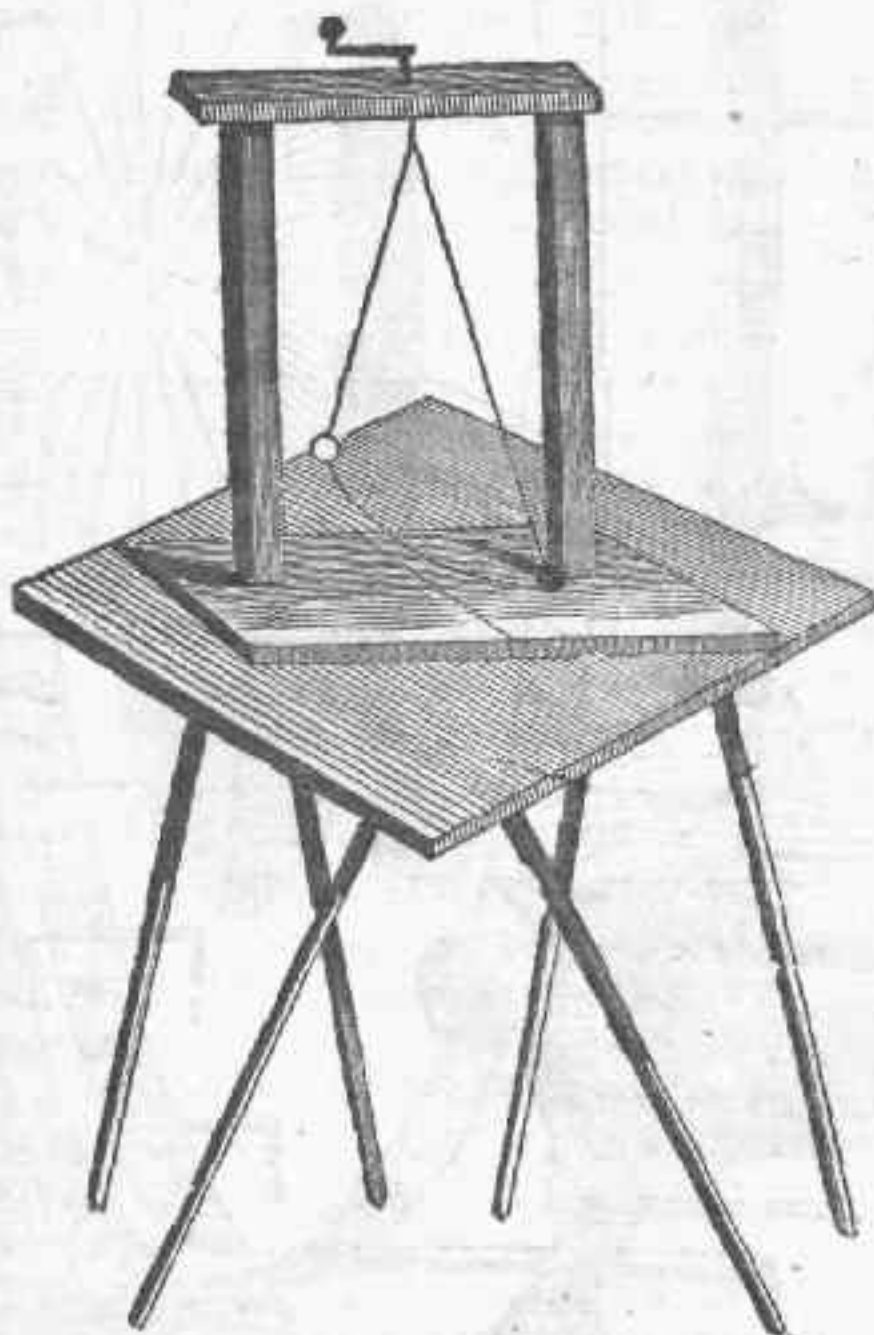
ΕΠΙΓΕΙΟΣ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ

ΤΗΣ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΓΗΣ.

Ὅτι ἡ γῆ στρέφεται περὶ ἑαυτὴν, εἶναι ἀλήθεια ἣν δὲν ἀγνοεῖ σήμερον οὐδ' ὁ ἐσχάτος μαθητὴς τῶν δημο-τικῶν σχολείων. Ἀλλὰ πόθεν διδασκόμεθα τὴν ἀναμ-

φισθήτητον ταύτην ἀλήθειαν; Ἀπὸ παρατήρησιν οὐ-ρανίων φαινομένων. Δὲν ἦτον ἄραγε δυνατόν νὰ εὐ-ρωμέν τινα ἐπίγειον τοῦ γῆνιου τούτου φαινομένου ἀπόδειξιν, νὰ θιάσωμεν τὴν γῆν νὰ μᾶς διηγηθῇ αὐτὴ ἢ ἰδίᾳ τὴν ἱστορίαν της; Τοῦτο ἐζήτησεν ὁ γάλλος μαθηματικὸς Κ. Φουκώ, καὶ τοῦτο θαυμασίως κα-τώρθωσε δι' ἀπλουσιᾶτος τρόπου, ὃν θέλομεν προσπα-θῆται ἀτιλούσττα νὰ καταστήσωμεν τοῖς ἀναγνώσταις καταληπτόν.

Σύμα βαρὺ, κρεμάμενον καὶ ἐλευθέρως κινούμενον εἰς ἄκρον κλωτῆς, ἣτις ἄνωθεν εἶναι δεδεμένη εἰς στερεὸν σημεῖον, ὡς τὰ βαρύδια φερ' εἰπεῖν τῶν με-γάλων ὥρολογίων, διαμάσσεται ἐκκρεμὴς νόμος δὲ αὐτοῦ εἶναι, ὅτι δοῦναι τίθεται εἰς κίνησιν κατὰ τινα διεύθυνσιν, περιγράφον τόξον ἑνὸς τῶν μεγάλων κύκλων τῆς σφαίρας, ἥς κέντρον εἶναι τὸ σημεῖον ἀ-ρ' οὗ ἐξαρτᾶται, ἐξ αἰτίας τῆς ἀδρανείας, ἣτις εἶναι ἐν τῶν κατηγορουμένων τῇ· ὕλης, διατηρεῖ σταθερῶς τὴν διεύθυνσιν ταύτην, ἐκτὸς ἂν ἐπενεργήτῃ ἐπ' αὐτὸ ἐξωτερικὴ τις αἰτία. Ἄν παραδείγματος χάριν ἡ πρώτη ὥστὶς δοθῇ εἰς τὸ ἐκκρεμὲς ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς

δυτμᾶς, θέλει ἐξκολουθήσει κινούμενον ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυτμᾶς καὶ ἀπὸ δυτμῶν πρὸς ἀνατολᾶς μέχρις οὗ ἡ κίνησις παύσῃ.

Ἀλλ' ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ σημεῖον ἀρ' οὗ τὸ ἐκ-κρεμὲς ἐξαρτᾶται, στρέφεται περὶ ἑαυτὸ ἐν ᾧ ἐκεί-νο κινεῖται· ποίαν κίνησιν θέλει λαβεῖ ὡς ἐκ τούτου τὸ ἐκκρεμὲς. Εἰς τὴν παρούσαν πρώτην εἰκόνα, ἐπὶ τραπέζης· κεῖται σανίς, ἐφ' ἣς ἐγείρονται δύο κάθετα ξύλα, φέροντα ἐν ὀρίζοντι ἐπὶ τῆς κορυφῆς των. Ἀπ' αὐ-